

Slovenski Meščan

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani. — Izhaja vsako soboto ponoči. — Dopisi naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina do konca leta 5 K. Posamezne številke 10 vin. Oglasi: za enkrat 12 vin., za dvakrat 10 vin., za trikrat in večkrat 8 vin. za enostopno petit-vrsto.

Najnovejše vesti.

Vseslovanski kongres.

Petrograd, 30. maja. Vseslovanski kongres je smatrati za zagotovljen. Dne 28. in 29. junija se vršijo v Pragi konference, na katerih se bo sestavil program vseslovanskega kongresa. Teh konferenc se udeležijo osem delegatov iz Rusije, potem srbski, bolgarski, slovenski in hrvaški delegati in seveda tudi češki. Udeležba Poljakov sicer še ni zagotovljena, a najbrž se tudi tu doseže sporazumljenje. Kongres se vrši prihodnje leto v Pragi. Delale se bodo velike priprave, katerih se udeležijo tudi slovansko dijaštvo.

Petrograd, 30. maja. Odposlanci slovanskih narodov v Avstriji so bili vsprejeti pri carju. Včeraj so se dokončali dogovori v zadevi vseslovanskega kongresa in danes so se odposlanci odpeljali v Varšavo, kjer se vrše dogovori s Poljaki. Pri poslovitvenem banketu se je napilo carju Nikolaju in cesarju Fran Josipu.

Generali pri cesarju.

Dunaj, 30. maja. Pri današnjem sprejemu avstrijske generalitete pri cesarju je prestolonaslednik nagovoril cesarja s sledečimi besedami: „Vaše Veličanstvo! Ginjenega srca pristopamo k Vašemu prestolu, da Vam v imenu cele oborožene sile častitamo k Vaši šestdesetletnici, navdani s ponosom in občudovanjem, ter se Vam zahvalimo na Vaši očetovski ljubezni in da zopet ponovimo prisego neomajljive zvestobe, želeč, da Bog ohrani in obvaruje Vaše Veličanstvo v blagor cele armade.“ — Cesar se je pristržno zahvalil. Nato je častital cesarju najstarejši poveljnik onih polkov, ki nosijo cesarjevo ime, poveljnik 1. dragonskega polka, v imenu teh polkov. Cesar se mu je zahvalil ter naročil, da sporoči to zahvalo vsem tem polkom s posebno željo, da bi se ravno ti polki posebno odlikovali v izpolnjevanju svojih vojaških dolžnosti.

Profesor Wahrmond.

Dunaj, 30. maja. Profesor Wahrmond je danes na Dunaju konferiral z raznimi svojimi prijatelji parlamentarci in tudi naučnim ministrom Marchetom. Določena se ni nič, ali bo Wahrmond v poletnem semestru še predaval kanonično pravo ali ne.

Italijanska pošta v Solunu.

Solun, 30. maja. Danes se je tu otvorila italijanska pošta, zaradi katere je svoj čas Italija, ker je Turčija ni dovolila, uprizorila demonstracijo z bojnimi ladijami.

Slovensko gledišče.

IV.

Veliko se je že pisalo o izvornih slovenskih delih po naših časopisih, — eno se je ponavljalo venomer: le veliko izvornih novitet! —

Toda zdi se mi, da je ta želja, ki prosi, želi in moleduje za slovenske izvorne novitete, nekak „flanc“. S tem se javnost nekako „vleče“, meče se ji pesek v oči, a besede so končno vendarle lepe, če tudi ostanejo samo besede. Zato sem prepričan, da se bo o tem še nadalje govorilo in govorilo, a slovenskega dramatika le še ne bo.

Povsod je pot, ki jo mora prehoditi pisatelj, predno spravi kje svojega prvenca pod streho, križeva. Skoraj bi dejal, da brez protekcije to sploh ne gre. Pri nas je to veliko lažje, dasi se pri prvencih tudi v Ljubljani vidijo napake, ki bi se jih „priznamim“ pisateljem nikdar ne očitalo. No, pa to je politiško vsaj utemeljeno.

Če človek napiše novelo ali črtico, poroma ž njo k Opeki, Govekarju ali Zbašniku. Če jo tu ne spravi pod streho, pa gre k urednikom političnih listov. Nekje se mu gotovo posreči, delo tridnevnega premišljevanja in tridnevnega pisanja se mu honorira.

Drama se sprejme. Igra se. Tantijeme se vlečejo. Avtor hodi k skušnjam, plača igralcem večerjo, in

Državni zbor.

Dunaj, 29. maja. V proračunski glavni debati sta danes govorila slovenska poslanca dr. Benkovič in dr. Rybač.

Princesa Fürstenberg.

Lucern, 30. maja. Danes je prispela semkaj princesa Fürstenberg v spremstvu svojega zaročenca, bivšega častnika Kocziana. Princesina rodbina ne bo delala poroki nikakih težav.

Tatvine v Zagrebu.

Zagreb, 30. maja. Danes ste prišli k juvelirju Vašiču dve elegantno oblečeni dami, po katerih odhodu so konstatirali, da ste pobrali zlatnine in draguljev v vrednosti nad 10.000 K. Policiji se je posrečilo tatici vjeti. Bili sta to neka Roi in Rohrman, obe baje iz Štajarskega. V Sisku se je izvršila danes tudi pri nekem zlatarju tatvina in sicer je bilo pokradenega blaga v vrednosti nad 20.000 K.

Čehi se ne udeležijo poklonitvenega sprevoda.

Praga, 30. maja. Češki narodni svet je danes sklenil, da se nobeden Čeh ne udeležijo poklonitvenega sprevoda na Dunaju. Delalo se bo tudi nato, da Čehi one dneve, ko se bodo vršile te slavnosti, ne bodo prihajali na Dunaj.

Razmere v Maroku.

Pariz, 30. maja. Skoraj vsa plemena maročanska so priznala Mulej Hafida za sultana. Ostanki Abdul Azisove armade so se umaknili v Rabat, skoraj dve tretjini njegovih vojakov je uteklo k Mulej Hafidu. Edino v bližini mesta Tanger se ljudstvo zaradi navzočnosti francoske vojske ne upa priključiti Mulej Hafidu.

Zagreško vseučilišče.

Zagreb, 30. maja. Včeraj so se pričela predavanja na našem vseučilišču. K predavanjem ni prišel niti eden slušatelj. Rauch je doživel popoln fiasko. Ravno isto se je zgodilo tudi danes: vseučilišče je prazno.

Goljufije v kielski ladjedelnici.

Berolin, 30. maja. V državni ladjedelnici v Kielu so prišli na sled velikim goljufijam. Najbolj prizadet je skladišni ravnatelj Heinrich, ki so ga zaprli, in pa veletržca Frankenthal v Kielu in Bauer v Wilhelmshavenu.

Vojaški vstanek v Mali Aziji.

Carigrad, 30. maja. V Mali Aziji se je vsled tega, ker se jim že dolgo časa ni izplačala plača, spuntalo osem tisoč turških vojakov. Napadli so vladno poslopje ter iz blagajne odnesli 14.000 piastrov.

tako bi našli lahko tisoč teh premis. Koliko izda za korespondenco, koliko časa ubije. Za dramo se bori s premišljevanjem najmanj tri mesece, tehnično vprašanje ga stane dokaj truda, in predno je spisana! Itd. itd. In finale! —?! — V najboljšem slučaju 40 fl tantijem. Sedaj ima pisatelj — čast. Uprizorili so ga, led je prebit. Če ga drugi dan kritiki ne „obtersegljavijo“, je celo „narejen“. A njegov deficit. Kam sedaj z igro! —

Prvi urednik: Moj list ima povečini take naročnike, ki so za lahki žaner in ki hočejo povesti, dram ne čita nihče. Obzalujem. Lepo delo, a ne morem.

Drugi urednik: krasno delo; a jaz imam tako malo prostora v listu na razpolago, da ne morem natisniti Vašega dela.

Tretji urednik: Ja, veste, naredite iz drame novelo, potem z veseljem. Ampak tako!

Pisatelj, pomisli sedaj, da imamo Slovenci samo tri leposlovne liste, in da so ga povsod odklonili in gre z delom pod pazduho k Schwentnerju.

Schwentner je že toliko storil za slovenske pisatelje, morda tudi moje delo sprejme, saj je imelo uspeh. A tam izve: 1.) Občinstvo ne kupuje dram, 2.) Sem že za celo leto založen z rokopisi. Če je pisatelj malo prebrisan, sklepa še sam naprej: E vraga, kaj sem zašel v Cankarjev monopol, saj bi lahko vedel že naprej, kako bo.

Sarajevski župan.

Sarajevo, 29. maja. Vlada je imenovala županom efendija Kulovića, za prvega podžupana Hrvata dr. Niko Mandića, za drugega podžupana pa Srba Jovo Mitrijevića.

Bombni atentat v Varšavi.

Krakov, 30. maja. Neznani zločinec je vrigel v Varšavi bombo v stanovanje nekega tovarnarja. Bomba je ubila šestletnega sinčka tovarnarjevega in ranila dve služkinji.

Vstaja na otoku Samos.

Solun, 30. maja. Avstrijski konzul poroča, da je njegovo stanovanje blokirano. Vršijo se boji med ustaši in orožniki. Iz Soluna sta odpluli dve torpedovki, iz Carigrada pa ena križarica, kateri jih sledi še več. Odpošlje se tudi 8 bataljonov vojakov.

Laži-narodnjaštvo.

Dobrih deset let je tega, kar je v dunajskem parlamentu divjal boj do noža, ker je grof Badeni z jezikovnimi vprašanji skušal vsaj deloma popraviti stare krivice, ki so se godile Čehom. Kakor en mož se je vzdignilo takrat Nemštvo zoper Slované. Na ulici je tekla kri in nemško dijaštvo je metalo s surovo silo slovanske „pritepenca“ iz univerz, kar se je ponavljalo pozneje še mnogokrat.

In danes? Na velikem zborovanju v graški „Industriehalle“ stoje ramo ob rami z nemškimi burši, katerih batine so občutili že tolikokrat, — radikalno in liberalno narodni slovenski dijaki. Se več. Ta bodoča slovenska inteligenca ploska ultranemškim govornikom a la Wolf, Malik, Markhl, ki so že neshetokrat sramotili do skrajnosti slovenski narod in slovenski jezik. Pa ti bodoči voditelji ne ostajajo samo pasivni. Uborni nemški kmetiči, ki so prišli gledat, kako bo postal doktor tajnik njihove kmečke zveze, občutijo pest sinov slovenskega kmeta. Za lečo lažnjivega naprednjaštva je izdalo napredno slovensko dijaštvo v Gradcu svojo narodnost in pozabilo stanu, iz katerega je po večini izšlo.

Čemu navajamo vse to? Ne pripisujemo kozlom, ki jih strelja ta vseučiliška mladež, take važnosti. Ali iz njih dejanj si razlagamo lažje, kar so počeli njih liberalni bratje v domovini in še počenjajo. Iz take akademične mladeži, ki pozablja v napredni strasti celo narodnih krivic, izhajajo odpadniki a la Dežman ali Žveglj. Le tako umevamo, da bodo ti mladeniči

Gre h Kleinmayerju. Tam ga odklonijo. In tako naprej. Drugod ga zopet odvrnejo, ker so kritiki odbili delo, dasi ga še prebrali niso.

Kmalu je izčrpana lista slovenskih založnikov in pisatelj lahko hodi skozi Kurjo vas na Golovec. Tam je sam in v tej blaženi samoti lahko prebira pod milim nebom svoje delo, ali si pa zakuri po zimi v peči, da ne prezeba.

Dela ni mogel nikjer oddati, deficita ima 50 fl, trud pol leta, vso ljubezen in ves strah za svoje delo položi domovini na oltar, in — on je za kosilo, za večerjo, za zajterk, itd. — čast, da se je njegovo delo igralo.

Take so faktično naše razmere, kdor ne veruje, naj sam poskusi.

Da pa dobi pisatelj od premijere in eventuelne reprize sploh kakih 40 fl. tantijem, je šele najnovejše v gledišču. Svoje dni so dobili pisateljji 10 fl. Lahko bi povedal imena in čas. Seveda kaj drugega je, če pisatelj sam ne mara tantijem!

Ker se pri nas tridejanke navadno sploh ne tiskajo, zato je vsaka premijera literaren dogodek. Kdor ni bil takrat v gledišču, sploh ne more zvedeti, kakšna je drama. Zato bi tudi napol blazni, ali recimo slaboumni ljudje upali, da bodo naše premijere polne.

kedaj pozneje sicer morda korakali na čelu rdečersrajnih Sokolov, obenem pa podpisavali pogodbe z našimi narodnimi nasprotniki, kakor je podpisal v boju zoper klerikalnega zmaja Ivan Hribar sam, četudi s krvavečim narodnim srcem. Iz tega dijaštva bodo vzrastli možje, ki bodo imeli tako trd tilnik, kakor ga je imel n. pr. dr. Vilfan, ko se je šlo za pravice slovenskega jezika pred korškimi sodišči. Narodnjaštvo liberalnih voditeljev in liberalne mladine sega samo do tja, kjer se začne boj proti klerikalizmu. Od tam dalje je dobro vsako sredstvo, tudi izdajstvo.

Narodnjaštva, ki bi mu bila cilj povzdiga in osamosvojitve lastnega naroda potom gospodarskega dela, liberalne stranke sploh ne poznajo in ne prilježejo redoma preko blestečih fraz. Dokaz — dunajski parlament. Kaj si je obetalo ljudstvo od splošne in enake volilne pravice! Ali danes ne gre parlamentarno kolo naprej po nobeni sili. Kje je vzrok? V raznih malih liberalnih strančicah, ki vprizarjajo zdaj svobodomiselnost zdaj narodne gonje, samo da zve svet o njih. Isto pri nas doma. Naj se perejo liberalni odborniki kolikor hočejo: da je voz naših deželnih financ tako zavožen, je njih krivda. Leta in leta so vladali samovlastno v deželi. Da so si le ohranili svoje gospodarstvo, so vozili dalje, kakor so pač znali, brez ozira na gospodarske koristi in potrebe naše dežele. Danes pa seveda, ko so morali izpustiti vajeti iz onemoglih rok, zatrjujejo, da niso prav nič krivi. Verjemi jim kdor hoče in more, ljudstvo ne, kar kažejo razne volitve. Kam zavede slepo naprednjaštvo, kažejo razmere mesta Idrije in še marsikatero druge občine na Kranjskem. In da ni gospodarski položaj mesta Ljubljane mnogo boljši nego pobeljen grob, bo razkrila bližnja bodočnost.

Uredniki „Slovenskega Naroda“ si že manejo roke in srce jim poskakuje veselja, da se pripravljajo v Avstriji velik kulturni boj proti klerikalizmu Resnica pa je, da se bliža h koncu drug kulturni boj — proti liberalizmu, ki je dogospodaril na vsej črti tudi pri nas. Ne pomaga mu nič, da izkuša tuintam s par narodnimi frazami olepotiti svoj starikavi obraz, kakor je šel Ivan Hribar roke stiskati nazadnjaškemu predsedniku ruske dume v Petrograd. Vsa šminka ne pomaga nič. Ljudstvo spoznava tudi pod njo lažinarodnjaštvo tistih, ki se prodajajo našim najhujšim nasprotnikom za par liberalnih fraz. Mi nočemo kulturnega boja, hočemo pa — kulturno in gospodarsko delo.

Trgovsko-obrtni glasnik.

Kako se bodo po novem obrtnem redu obrtni oziroma rokodelski vajenci oproščali.

Oproščenje obrtnih in rokodelskih vajencev vršilo se je dosedaj jako preprosto zlasti na deželi.

Mojster-obrtnik spisal je vajencu, ko je temu pretekle učna doba, spričevalo, včasih ga pustil tudi od občinskega urada potrditi, in stvar je bila rešena. Ko so se osnovala obrtna zadruga, prevzele so te ta posel, kar jim je bilo v obrtni postavi iz l. 1888 zagotovljeno. Zadruga je sprejela vajence in jih tudi oproščala. Zgodilo se je tudi to na popolnoma priprosti način. Vajenci, ki so imeli biti oproščeni, prišli so ob določeni uri pred zadržni zbor. Ta je pregledal njihova spričevala. Nekatere, ki so imeli slaba spričevala, je pokaral, druge, z dobrimi spričevali je

A kaj še! Gledišče je prazno. Mrzel veter veje po prostorih slovenske talije in šlo bi še dvakrat toliko ljudi notri. Je tako, malomarnost našega občinstva je pač taka in tisoč fraz ji ne pomaga, da bi pisatelj ne dejal, da ima v tem Cankar prav, če pljuje taki publiki v obraz. O 100 ljudeh pri reprizi itak ne govorim.

In potem naj se dobi dobra slovenska drama. Dvojno je mogoče. Za Slovence so še samo narodne igre, za drame so še nezreli ali pa so neumni vsi tisti, ki pišejo dramo — zase!

A govoril sem o negativni strani dovolj, poizkušal bom s pozitivnimi nasveti.

Bodoči intendant je neomejen gospodar v vseh repertoarnih vprašanjih. A za izvirne igre naj se njegova beseda omeji. Za slovenske premijere naj se sestavi „literaričen svet“. Eno samo osebo lahko zavede prevelika strogost, ali pa osebna simpatija, itd. na krivo pot. Zato predlagam:

Vsak slovenski leposlovni list imenuje iz srede svojih sodelavcev enega zastopnika. Ljubljanski Zvon enega, Slovan enega in Dom in Svet enega, enega zastopnika imenuje deželni odbor, kot peti je dramaturg oziroma ravnatelj. Torej teh pet mož odloči v teku 2 mesecev, ali je uložena igra sprejeta ali se pa odkloni.

zopet pohvalil. Sledila je končno načelnikova „cunflarska pridiga“ in stvar je bila končana.

Pred nedolгим časom so šele nekatere zadruga vpeljale zahtevo, da mora vsak vajenec, ki hoče postati prost, napraviti delo in ga predložiti združnemu zboru v pregled. Seveda se je malokdaj ugovarjalo, saj pa vajenci tudi niso bili pod nobeno pravo kontrolo. Večkrat je vajencu pomagal kak pomočnik ali celo mojster, samo da je bilo delo ličnejše. Sedaj bo drugače.

Letos, dne 16. svečana, stopil je v veljavo novi, izpremenjeni obrtni zakon. §§ 104, 104 b, 104 c, 104 d in 104 e vsebujejo vsa določila o preskušnjah. Imenuje se pomočniške preizkušnje.

Pomočniške preizkušnje, ki jih predpisuje obrtna novela, so obvezne za vse vajence v rokodelskih obrtnih. Vsi tisti vajenci rokodelskih obrtov, katerim je potekla ali poteče učna doba po 16. februarju t. l., se morajo podvreči pomočniški preizkušnji. Vajenec, ki je dovršil učno dobo, pa ni napravil pomočniške preizkušnje, postane lahko prost, ali on ni polno vreden pomočnik (Geselle) in, kar je najvažnejše, zaprta mu je pot v bodočnosti do obrtne samostojnosti, postati ne more samostojen mojster. Pomočniške preizkušnje se bodo delale pred posebnimi, nalašč v ta namen ustanovljenimi izpraševalnimi komisijami. Take izpraševalne komisije so se ustanovile pri nas že pri malone vseh obrtnih združenjih, ki imajo za člane ali le rokodelce ali pa poleg drugih obrtnikov tudi rokodelce. Takih združnih izpraševalnih komisij je na Kranjskem sedaj že okoli 25. Preizkuševalne komisije obstoje iz predsednika in dveh prisodnikov. Predsednika in njegovega namestnika imenuje za dobo treh let pristojno okrajno glavarstvo, oziroma v Ljubljani mestni magistrat. V ta imenik se morejo sprejeti le taki mojstri, ki so najmanj že tri leta samostojni, in le taki pomočniki, ki so že štiri leta pri svojem obrtu kot pomočniki. Za vsako posamezno preizkuševalno komisijo pri obrtnih združenjih je deželna vlada izdala poseben izpraševalni red. Ti izpraševalni redovi imajo podrobne določbe o tem, kako se morajo vršiti preizkušnje. Stroške za te preizkušnje pri združnih izpraševalnih komisijah trpe zadruga, katera pa pobira zato preizkuševalne pristojbine od izpraševancev v izmeri, ki jo določa izpraševalni red. Pristojbine so pri različnih združenjih različne. Revnim izpraševancem se sme pregledati plačilo preizkuševalne takse. Pri združnih izpraševalnih komisijah bodo delali praviloma preizkušnje le vajenci, oziroma pomagači tistih mojstrov, ki so člani posamezne zadruga.

Pomočniške preizkušnje pa se bodo vršile tudi pri obrtno-oblastveni preizkuševalni komisiji. Pri nas je v mnogih krajih organizacija v obrtnih združenjih še pomanjkljiva, v mnogih sodnih okrajih, da celo v političnih okrajih sploh še ni obrtnih združenj. Vipavski sodni okraj, ki je nekako sam zase, nima nobene obrtne zadruga, v celem kočevskem okraju še ni obrtne zadruga. Za vajence takih mojstrov, ki niso člani nobene zadruga, nadalje za vajence, ki so se izučili rokodelstva v kakem tovarniškem obratu, kakor tudi za vajence takih mojstrov, ki pripadajo združenju, katera pa ni poskrbela za vršitev preizkuševalne komisije, je bilo treba poskrbeti, da morejo po dovrstitvi učne dobe napraviti obligatorično pomočniško preizkušnjo. V ta namen ukazuje zakon, da ustanove obrtna oblastva oblastvene izpraševalne komisije, ki so sestavljene na podoben način, kakor zadržne izpraševalne komisije. Komisiji načeluje

S tem, da imajo pri odločevanju besedo literatje vseh struj, je izključena vsaka pristranost, in da se javnosti sigurnost da o literaturi, ne bodo sodili razni advokatije itd. Mislim, da je to lahko izvedljivo in da je edino pravično.

Vsak od teh petih literarnih sodnikov naj prebere delo tekom enega tedna, in v seji, ki jo skliče od slučaja do slučaja, se odloči z nadpolovično večino za imprimatur ali pa za reprimatur.

Če je igra sprejeta, potem se uprizoni tekom 2 mesecev. Vsakovrstne želje avtorja naj se respektirajo in po možnosti izvrše.

Nastavi naj se honorar 200 K za vsako sprejeto igro, to je svota za takozvani Aufführungsrecht, za pravico igranja. Ta svota se izplača takoj.

Za tantijeme bi predlagal tole: Za prvenca naj bo znesek tantijem ravno tolik kot za dela priznanih. Dunajsko dvorno gledišče plačuje 33%, zagrebško kazališče menda od premijere 50%, od repriz 20 ali 30%. Pri nas ne gre tako, ker moramo računati z razmerami. Sploh je pri nas kaj redek slučaj, da igra doživi dve reprizi. Letos je bila Medvedova „Za pravdo in srce“ tudi pri reprizi polna, a tretjič se ni več igrala. Cankar bi imel tudi četrtič še polno hišo. Da se odpravi to, predlagam:

Pisatelj napravi z vodstvom kontrakt, glasom katerega se mora njegova igra igrati toliko časa,

predsednik, člana pa sta po en mojster in po en pomočnik onega rokodelstva, ki se ga je izučil vajenec. Obrtni red dovoljuje, da se oblastvena komisija ustanovi za več političnih okrajev skupaj, oziroma tudi za celo kronovino. Ker je na deželi razmeroma le malo vajencev, ki pridejo za te preizkušnje v poštev, kajti te oblastvene preizkuševalne komisije so pravzaprav le nadomestilo za zadržne komisije, ter je v večini krajev na deželi nemogoče sestavljati take izpraševalne komisije, kajti nedostaje pomočnikov s potrebno kvalifikacijo, se je na Kranjskem ustanovila le ena oblastvena izpraševalna komisija, in sicer v Ljubljani. Predsednik te komisije je ravnatelj umetno-obrtnih strokovnih šole g. Ivan Šubic, preizkušnje se bodo vršile v prostorih omenjenega zavoda. Ta uredba je bila v danih razmerah edino mogoča, je pa jako umestna, ker daje jamstvo, da se bodo preizkušnje enotno in zadovoljivo vršile. Stroške za obrtno oblastveno komisijo trpi trgovska in obrtniška zbornica. Preiskovalna komisija je že konstituirana, sestavljen je imenik prisodnikov komisije, razdeljen po posameznih rokodelskih strokah, vlada je tudi že izdala izpraševalni red. Prve preizkušnje se bodo vršile že 1. junija. Vajencem je vlagati prošnje za pripustitev k preizkušnji na predsedstvo oblastvene preizkuševalne komisije v Ljubljani. Pristojbina znaša šest kron, revne vajence se sme plačila pristojbine oprostiti. Pristojbino je plačati pred preizkušnjo.

Iz tega kratkega pojasnila se razvidi, da bo stvar veliko strožja, kakor je bilo dosedaj. Koliko bo to vplivalo na obrt, pokazala bo bodočnost. Največ posla bodo imeli združni načelniki, ker bodo urejali dejansko vso stvar. Da bo to rodilo med obrtnim naraščanjem dobrega sadu je brez dvojbe, vendar dobili se bodo tudi svojeglavci, ki se ne bodo zmenili za opomine in ne bodo hoteli napraviti pomočniške preizkušnje. Že sedaj se sliši: „e, kaj potrebujem učnega spričevala“. Veliko je vajencev, ki se grede učiti ključavničarskega obrta samo toliko, da dobi popolnoma navadno spričevalo, češ, „saj ne ostanem pri obrtu, marveč grem na železnico“. Vendar tudi na železnicah se je v tem oziru spremenilo in obrnilo na bolje. Kdor hoče postati strojevodja, izkazati se mora s pravilnim učnim spričevalom. Tisti, ki tega nima, pride tudi na železnico, vendar ostane navadni — težak. Merodajni krogi naj bi v tem oziru poučili zlasti vajence, da tem ne bo vse eno, ali prestane pomočniško preizkušnjo, ali ne.

Zbornice dela.

V Nemčiji so izdelali načrt zakona, kateri določuje, da se osnujejo zbornice dela. Že 4. svečana l. 1890 je nemški cesar v nekem razglasu poudarjal, da je v prilogi miru med delodajalci in delojemalci treba osnovati postavnih korporacij, v katerih bodo lahko delavci po svojih zastopnikih skupno delovali pri uravnavah delavskih koristi z delodajalci in zastopniki vlade.

Prvotno se je v Nemčiji mislilo na delavske zbornice, v katerih bi bili samo delavski zastopniki, vendar se je ta misel opustila in osnovala se bodo zbornice dela. Kakor rečeno, je načrt že izdelan in bo predložen nemškemu drž. zboru v potrjenje. Zbornice dela bodo v Nemčiji tako zasnovane, kakor kaže načrt, da bodo v teh zbornicah poleg delodajalcev tudi delavci enakomerno zastopani. Načrt poudarja, da je treba urediti skupno delavske razmere, ne pa polovičarsko, kakor se ravno sedaj dela. To je v korist delodajalcem ravno

dokler nese gotovo svoto, recimo dokler nese kosmatega 200—250 fl od predstave, dotlej se drame ne sme odstaviti z repertoarja. To je pravično za avtorja in nese tudi gledišču nekaj. Od premijere dobi avtor polovico 50% vseh dohodkov brez odbitka stroškov, od repriz pa 10%. Če se igra igra 10krat, je vsaka deseta ponovitev istovetna s premijero. Take ponovitve veljajo tudi za več sezon, in ni treba da se igra delo desetkrat v isti sezoni. Na ta način bi „povprečno“ avtor dobil od dela svojih 300 fl. Na prvi pogled se bo zdel ta predlog marsikom čuden, a je čisto lahko izvršljiv, saj imajo drugod uravnano tudi enako.

Le na ta način se bo uspešno delalo za slovenske novitete. Drugače ne pojde.

Vse druge pravice: zaseda, oprema, toaleta naj ima tudi v bodoče še avtor, kot jih je imel dosedaj.

S tem pa, da je sestavljen literaren jury vseh vrst, odpade očitke krivične protekcije. Po tem sem prepričan, da noben Slovenec ne bo spravil na oder „On in njegova sestra“.

Delo se mora vpslati pred sezono. Če se dopiše med sezono, se šele v prihodnjem letu uprizoni.

Z izvirnimi novitetami roko v roko gre pa kritika, pa o kritiki prihodnjich.

tako kakor delojemalcem. Delavske razmere je treba za trajno urediti.

Zbornice dela se bodo osnovala za delodajalce in delojemalce enega ali pa več obrtov skupaj v vsakem okraju. S temi neutralnimi zbornicami dela, katere bodo delo avtonomne, upajo merodajni krogi v nemški državi ublažiti razmere med delodajalci in delavstvom. Zlasti pokladajo veliko važnost na to, ako bodo zastopniki obeh stanov prišli večkrat skupaj, da si ne bodo tako sovražno stali nasproti kakor sedaj, in da se bodo razna delavska vprašanja na ta način najbolj rešila.

Delavske organizacije zahtevajo, da se osnujejo delavske zbornice, katere naj se priklopijo obrtnim sodiščem. Vlada pa ni bila tega mnenja in upa, da bo veliko več uspeha, ako bodo te zbornice samostojne in tako osnovane kakor kaže načrt. Tudi pa imajo obrtna sodišča popolnoma drug delokrog. Zbornice dela bodo sklepale o delavskih koristih in razmerah, torej o dejanjih, ki se imajo še le vršiti, dočim obrtna sodišča razsojajo o dejanjih, ki so se že izvršila.

V teh zbornicah dela bodo zastopani samo obrtni delodajalci in delojemalci. Izvzeti so trgovski uslužbenci in učenci. Seveda je v postavi tudi določeno, da zbornice dela ne bodo imele nobenega vpliva na vojaško in pomorsko upravo. Pač pa ta postava določa, da rudarstvo, soline in sploh vsa podzemeljska dela spadajo v kompetenco zbornice dela, vendar samo v toliko, da smejo izreči svoje mnenje o razglasu rudarsko-polijskih odredb v svrhu obrambe življenja ali zdravja delavcev in ohranitve lepega vedenja in drugih odredbah, katere želi obrat upeljati.

To so glavne misli nove postave zbornic dela v Nemčiji. Nekaj je to in kot podlaga lahko služi. Da to zlasti socialnodemokratskim voditeljem ne bo všeč, je ob sebi umevno, saj ravno ti vedno delajo na to, da delavci ne pridejo preveč v dotiko z delodajalci. Seveda se pa razne naredbe ustvarjajo vedno samo za obrtnike, dočim se zlasti — kar načrt postave določa, kakor smo zgoraj omenili — velika podjetja, kakor rudniki in druga podzemeljska dela vedno izpuščajo. Zbornice bodo smele izreči samo svoje mnenje o policijskih naredbah, s katerimi se varuje zdravje, življenje in morala toliko tisoč delavcev — pod zemljo. Vendar je tudi to nekaj, saj se dosedaj niti kritikovali ni smelo.

Tudi pri nas v Avstriji se je že večkrat slišala misel o delavskih zbornicah. Merodajni krogi čakajo, kako se bodo nove zbornice dela v Nemčiji obnesle. Če se bodo dobro, potem je gotovo, da dobimo v doglednem času podobne zbornice v Avstriji, saj vedno capljamo za — nemško državo.

Židje v Ljubljani — po hišah. Znano je, kako so židje naše sejmje preplavljali in s svojo, edino židu prirojeno predrznostjo izzivali kupujoče občinstvo. Ni bilo dovolj, da so svoje „pofel-blago“ prodajali navidezno za nizko svoto, a vendar za drag denar, zlasti ljudem z dežele, marveč revež je bil, kdor se je sploh upal kako besedo ziniti, ali pa ako njihovo blago kritikuje. Takoj so zagnali krik, pričeli psovati in tudi židovske pesti so se dvigale. Ko pa je deželna vlada premenila sejmski red za mesto Ljubljana, in ko so se odpravili letni sejmji in nadomestili s tedenskimi sejmji, izginili so z letnimi sejmji tudi — židje. Vsako sredo v tednu se židu ne spleča hoditi v Ljubljano, ker žid dobro ve, da le tam napravi svoj „rebah“, kjer pride skupaj veliko in različnega ljudstva, kakor je bilo v navadi na naših letnih sejmih. Toda kaj sedaj? Žid ne miruje, on hoče delati kupčije, to pa naj bo na ta ali kak drug način. Izšla je tudi postava o krošnjarstvu, katera daje občinam pravico,

da smejo izdajati krošnjarske liste, ker le s tem se sme v dotični občini krošnjariti. Mi upamo, da ljubljanski mestni magistrat ni izdal židom za ljubljansko mesto krošnjarskih listov, saj je ravno na našem ljublj. magistratu veliko gospodov, ki imajo večkrat na jeziku sladke besede: domačega obrtnika, trgovca je treba ščititi. Vendar pa hodi ravno te dni neki žid po hišah od sobe do sobe ter ponuja svoje blago. Še celo v neko mestno hišo je prišel ponujati, oziroma je prodal več blaga. Ne vemo, ali se je v mestni hiši bolj varnega čutil, kajti prodajal je celo na — obroke. Obrtniki in trgovci imajo že dovolj umazane konkurence, da pa bodo židje začeli prodajati kar po hišah od sobe do sobe konfekcijsko blago in to še na obroke, gotovo presega vse meje. Magistratni organi naj tem židom gledajo nekoliko bolj na prste, občinstvo pa prosimo, da pokaže židovskim vsiljivcem pot, odkoder so prišli.

Nove obrtne zadruga na Kranjskem. V soboto 24. t. m. se je ustanovila nova krojaška zadruga za sodnji okraj Škofja Loka. V nedeljo 24. t. m. ustanovila se je mizararska zadruga za mesto Ljubljana in sosedne občine. V četrtek 28. t. m. sta se pa v Novem mestu ustanovili kar dve zadrugi: čevljarska in mizararska. Kakor se nam poroča iz Novega mesta, si je čevljarska zadruga na svojem četrtkovem občnem zboru izvolila jako delaven odbor. Zadruga obsega cel novomeški sodni okraj. Mizarji so tudi ustanovili ravno isti dan svojo zadrugo in sicer za cel politični okraj. Težava pri tem je le, ker so člani po celem sodnem oziroma političnem okraju raztreseni. Težko bo že sklicati in napraviti odborove seje sklepene, o zadrughih zborih niti ne govorimo. Gotovo je, da je zavest za organizacijo med nekaterimi obrtniki zlasti na deželi tako malo razvita, da sploh o kaki zadrughni organizaciji niti slišati ne smejo, kaj še da bi po več ur hoda hodili na zadrughne zборе. — V kratkem se pa bo vršil na Vrhniki ustanovni občni zbor obrtne zadruga rokodelskih in dopuščenih obrtov za sodni okraj Vrhnika. Kmalu se ustanovi obrtna zadruga v Postojni in sicer ze rokodelske in sorodne obrte skupaj. dočim krčmarji in gostilničarji tudi v kratkem osnujejo svojo lastno zadrugo. Obe zadrugi bodeta osnovani za cel sodni okraj Postojna. V Kočevju pa se tudi kmalu ustanovi gremij trgovcev. Priprave se vrše, in kakor čujemo, se bo kmalu vršil ustanovni občni zbor.

Prva strokovna razstava obuval in usnjarske industrije se bo vršila letos na Dunaju povodom cesarjevega jubileja. Delajo se velikanske priprave. Dunajski čevljarski mojstri, industrijalci obuval in usnja hočejo pokazati svetu, koliko so napredovali, kaj premorejo. Izvolili so pa tudi posebni veselilni odsek, kateri se na vse mogoče načine trudi, da pripravi tujcem vse udobnosti. Ta odsek napravil je že korake, da se bodo vse znamenitosti Dunaja brezplačno videle. Tudi pri železniški upravi napravili so korake, da s vsem strokovnjakom njihove vrste, ki mislijo obiskati razstavo, zniža vožnja. Ravno tako je vse urejeno glede prenočišč. Glavni odbor se tudi pogaja z dvema hotelirjema, da dasta glavnemu odboru svoja hotela, katera sta v bližini razstave, za časa razstave v najem. Namen temu je, strokovnjakom njihove vrste dati ceno prenočišče. V kratkem se snidejo vsi odbori, da končno uredijo vse potankosti.

Pravica organiziranih podjetnikov nasproti štrajkujočim delavcem. Najvišje sodišče je pred kratkim izdalo zelo važno razsodbo o pravici podjetnikov

nasproti štrajkujočim delavcem. Tožena je bila neka stavbena tvrdka, in pa tudi obenem zveza delodajalcev za severno češko stavbinsko obrt. Kot tožitelj je nastopilo 13 delavcev, kateri so bili pri tvrdki v delu, pa so bili kot kolovodje štrajka odpušteni. Delavci so tožili na povrnitev škode, ker je zveza delodajalcev na poziv tvrdke opozorila in pozivala s posebno zaupno okrožnico vse organizirane podjetnike, da nobeden podjetnik nobenega teh 13 vsled štrajka odslovljenih delavcev ne sprejme v delo. Tožbo na povrnitev stroškov je najvišje sodišče zavrnilo. V utemeljevanju se poudarja, da tožniki niso imeli povoda delo zapustiti in da je bilo njihovo ravnanje popolnoma svojevoljno in nagajivo. Najvišje sodišče se ni prepričalo, da bi se bila tožnikom godila krivica po inkriminiranem ravnanju tožencev. Ako pa so tožniki imeli škodo, bili so temu krivi sami in morejo le sami sebe delati odgovorne za škodo. To je zelo važna razsodba, zlasti ker so pri nas v zadnjem času razni štrajki postali tudi moderni. Poznamo razmere delavstva, a znane so nam tudi razmere delodajalcev. Delavci, zapeljani zlasti po socialnodemokratskih kričalcih, se v zadnjem času poslužujejo ob vsaki priliki štrajka in nastopajo popolnoma — diktatorsko. Vendar o tem v eni prihodnjih številkih kaj več.

Centralni list vseh zvez avstrijskih obrtnih zadrug. Na Dunaju se je pretekli dne vršil občni zbor zveze dunajskih obrtnih zadrug. Med drugim se je tudi sklenilo, osnovati centralni list za vse zveze avstrijskih obrtnih zadrug. List naj bi bil informativen vsem zvezam in zadrugam ter poročal zlasti o novih ministrskih odredbah. Prinašal naj bi najnovejše stvari o razvoju obrta itd. Bičal bi pa tudi vse, kar je škodljivo obrtnikom, to pa naj pride od te ali druge strani. Izvolil se je poseben odsek, kateri bo proučil to vprašanje in vse potrebno ukrenil, da centralni list vseh zvez avstrijskih obrtnih zadrug začne čim preje izhajati.

Nevestina oprema avstrijske nadvojvodkinje. V kratkem se poroči nadvojvodkinja Henrieta, hčerka nadvojvode Friderika, s princem Hohenlohe-Schillingsfürst. Dunajski „Deutsches Volksblatt“ z dne 27. t. m. je posvetil sicer ne tej poroki, pač pa opremi nadvojvodske neveste cel uvodnik, v katerem poroča, da se je cela nevestina oprema naročila pri neki dunajski — židovski tvrdki. Tu beremo doslovno to-le: „Kako je vendar to mogoče? Nikakor nočemo nadvojvodske starše same delati odgovorne za to zapostavljanje krščanskega trgovstva. Gotovo jim ni treba, da bi se vozili, kakor navadni meščanski stariši, po mestu nakupovat za svojo hčer. Zato so vendar na naših dvorih gotovi dvorni komorni predstojniki in predstojnice, in tem velja naša graja. Tu imamo zopet dokaz za resničnost stare izkušnje, da vlada v krogih visokega plemstva naravnost ljudstvu tuja, sovražna smer, ki se nikakor ne ozira na čustva širokih mas prebivalstva. Kaj le brigajo te visoke aristokrate skrbi in težave naših obrtnikov? To dobro ljudstvo jim je znano kot zvesto cesarju, to ljudstvo se jim zdi popolnoma dobro kot „kanonenfutter“ proti socialni demokraciji, to ljudstvo mora z glasovnico v roki braniti gradove naše aristokracije proti navali rdeče internacionale. Da pa zato zasluži zahvalo, ker tako vztrajno vrši svojo nalogo, o tem pa gotovi krogi naše visoke aristokracije nočejo vedeti ničesar. Meščanska pakaža, tako mislijo ti ljudstvu tuji aristokrati, naj gleda sama, odkod bode dobila kruha za svoje žene in otroke, in zato kupujejo naše aristokratkinje zopet vedno le pri židih“. Nadalje trdi isti

V samoti.

spisal Josip Premk.

Samotna čuvajnica. Vsenaokrog se razteza dolgčas; tam zadaj se dviga gozd, teman, neprodiren, le na par metrov široko so posekana drevesa, da se vidi kot predor, in kadar posije solnce, se posvetita dva tira. Tam na nasprotni strani leži kos zapuščenega travnika, ki izginja v bičevje, močvirje. Včasih se začuje iz dalje zamolklo bobnenje, rezek pisk predrami dolgočasno tišino — in mimo samotne čuvajnice pridrvi vrsta začrnelih voz. Potem pa se zopet oddalji, umazan dim se pomeša med sive, zaspane meglice, kakor črna pika se že vidi vlak iz dalje, in kmalu jo zopet vse tiho. — Da bi vsaj za hip postal: da bi mogel razločno videti obraze, ki zro radovedno pri oknih in se ozirajo po tej samoti, bogve s kako mislijo... A tako — zamahne z zastavico, sprevodnik mu pokima, ako je dobre volje, dolgočasno in leno v pozdrav, in vse gre mimo brez besed...

Zadaj se dviga gozd mogočen in temen, a tudi tam ni življenja. Po noči zaplahutajo netopirji, drevesa zaječe ob pišu in tam na nasprotni strani se zamaje bičevje, zastoka bolesto in se umiri... Nič življenja. Še čaplja, ki se dvigne iz močvirja, ne sede

na streho čuvajnice, rajši poleti nerodno pod megle, ki vise izpod neba kot siva, umazana plahta. In vendar hiti po teh tirih, ki izginjajo tam daleč v nejasni nedoglednosti bučne življenje: od begvekod prihaja svet in hiti bogvekam... Lepe, tolažilne misli nosijo morda v srcu ti ljudje iz belega sveta, a kaj, ko se ne ustavijo niti za hip v tej težki pustinji. Komaj zamahne človek s tisto rdečo zastavico, že jo mora zopet vtakniti za visoke škornje ali položiti na trhlo klopico, dokler se zopet ponoči ne začuje zagtegel pisk... — Mrtvaško življenje...

Zamišljeno stoji železniški čuvaj na progi in gre topo za vlakom, ki izginja v sivi dalji —

Dolgo vrsto let je že bival Konrad na tej samotni čuvajnici.

Takrat, ko je prišel, bil je še mlad in zazdelo se mu je, da ne ostane dolgo v tej dolgočasni pustinji. Ščasoma pa se je privadil temu brezživljenjskemu samotarstvu in je ostal. Ako mu je postalo dolgčas v mali sobici, je vzel zastavico in šel po progi daleč v gozd. Kadar pa se mu je zahotelo na drugo stran, stopal je po tiru mimo močvirja dve uri daleč, tja do malega mostiča. Včasih — a to zelo redko — prišel je tudi višji paznik tam od prve štacije, šest ur oddaljene, in pregledal, ako je vse v redu. In Konrad je bil vedno pohvaljen.

„Samotno je tu“, je dejal nekoč. „Pa verujete mi, da se lahko štejete med srečne, ker ste tako umaknjeni in skriti pred življenjem...“

Konrad ni dobro razumel, kaj meni s tem mladi gospod, zato se je topo nasmehnil in prikimal brez vsakih misli.

In ko je odšel mladi paznik, je ostal Konrad zopet sam po cele dolge mesece.

V mali sobici, ki mu je služila za kuhinjo in stanovanje, je imel v kotu siromašno posteljo, zbito iz raskavih desk, in slamnico, nabasano s turščino slamo. Na njej je preležal dolge ure tako brez vsakega dela, zamaknjen v to ali ono piko na zakajenem, lesenem stropu.

Kar je potreboval za življenje, so mu donesli drvarji, ki so sekali v bližnjem gozdu, ker sam je šel le redkokdaj v šest ur oddaljen trg. Takih pohodov mu tudi ni dovoljevala pogosto težka služba, ker kadar je pridrdral mimo vlak, moral je stati pred uto z rdečo zastavico v znamenje, da je vse v redu. Vlaki pa so prihajali po noči in po dnevi. V noči sta prišla dva, v dnevu dva in Konrad je bil že tako navajen njih prihoda, da se je vedno prebudil točno, ne da bi ga moralo vzdramiti kladvece, ki je tolklo ob dolgočasen zvon na strehi čuvajniške ute.

list, da se na Dunaju za vse večje veselice, tudi dvorne plesne in enake prireditve skoraj vse nabavlja pri židih. Tako dela ona visoka aristokracija za domače obrtnike in trgovce. Pri nas sicer nimamo prave aristokracije, ki bi tako posegala v naše javno življenje, kakor n. pr. na Dunaju, ali pri nas imamo drugo aristokracijo, svoje ljudi, ki so večinoma le po hrbtu drugih zlezli kvišku in so potem popolnoma pozabili, odkod so prišli. Zato jim je pa tudi vse pre-slabo, kar je domačega, zato domača trgovina in obrt s svojimi proizvodi nikakor ne zadostujeta njihovim po opicje iz velikomestnega življenja posnetim namišljenim potrebam in zahtevam, zato tudi gledajo domačega obrtnika in trgovca kot nekaj tako nizkega, da se bojijo, da ne bi se okužili, ako bi stopili z njim v dotiko. Obrtnik in trgovec sta jim dobra le tedaj, kedar je nevarnost za obstoj te naše velike gospode, ko se gre za plačevanje raznih doklad in naklad, ko pridejo volitve. Tem našim domačim izkoriščevalcem našega obrtništva in trgovstva je treba postaviti jasli malo višje, in potem se bodo tudi pri nas razmere v tem oziru kmalu temeljito izpremenile.

Angleški napisi na nemških izdelkih. Nemški obrtniki in industrijalci so imeli navado, da so na marsikatero svoje izdelke, ki so jih izvažali na Francosko, napisali angleške napise. Tako so večkrat mislili trgovci in pa tudi kupujoče občinstvo, da so izvor dotičnega blaga angleške tvrdke, dočim so bile dejansko nemške. Da so se nemški obrtniki in industrijalci posluževali te zvijače, je popolnoma umevno, saj obstaja med Francozi in Nemci še vedno izza leta 1870 neka napetost. Sedaj je pa francoska generalna direkcija za uvoz tujega blaga določila, da se morajo na blagu, koder so angleški napisi, biti zraven tudi natančno označeno ime izdelovalca in ime kraja, kjer stanuje. Vse blago, ki ne bo natančno, kakor zgoraj omenjeno, označeno, se bo zavrnilo. Stvar je poučna v dveh ozirih. 1. Kako zvito, a vendar popolnoma priprosto znajo razni industrijalci ravnati, da prodajo svoje izdelke tudi svojim sovražnikom. V tem oziru imamo opraviti s takimi, ker se, kakor smo že zgoraj omenili, razburjenje po zadnji vojski med Francozi in Nemci še ni poleglo, 2. pa se vidi, kako francoski merodajni krogi skrbijo za svojo obrt in industrijo. To, da bo na nemškem blagu zapisano ime izdelovalca in kraja izdelovanja, bo gotovo vplivalo, da marsikateri Francoz ne bo kupil nemškega blaga in bo šel rajši k domačemu industrijalcu oziroma obrtniku. Tudi naši merodajni krogi naj bi posnemali to in bi se na enak način zavzemali bolj za našo obrt in industrijo.

Pošiljatve brez vrednosti v Srbijo. Naše trgovsko ministrstvo naznanja, da na srbski meji uradi za colnino jako natančno pregledujejo pošiljatve, katere se pošiljajo iz naše monarhije v Srbijo in nimajo nobene vrednosti. Uradi se drže natančno predpisov. Navadno se pošiljajo kot blago brez vrednosti razni vzorci. Ti pa morajo imeti tudi predpisano mero. Tako n. pr. smejo vzorci tekstilne industrije meriti samo 20 x 20 cm, ako je ta mera prekoračena, jih carinski uradi zavrnejo. Tudi se natančno gleda, kaka je zunanja slika pošiljatve. Vidi se, da kljub temu, da imamo trgovinsko pogodbo s Srbijo sklenjeno, da se vzlic temu lahko nagaja, kakor so prej naši uradi za colnino nagajali izvozu srbske živine, tako lahko sedaj nagajajo srbski uradi našim industrijskim izdelkom.

Včasih je sicer pomislil, kako bi si nekoliko skratkočasil to enolično, zaspano življenje; da bi izvedel, kaj se godi in kako se živi tudi kje drugje, ne samo v tej zapuščeni samoti, kjer se zamore pogovarjati le sam s seboj ali z očrnelimi stenami, a nobene prave misli ni mogel najti. Zato je bil neizrečno vesel, kadar je prišel k njemu drvar Mine, in ko je odhajal, ga je vedno poprosil, naj ga zopet kaj kmalu obiše.

„Pa bi se oženil, Konrad, lepše bi ti bilo“, mu je nasvetoval nekoč drvar Mine, ko sta sedela na večer skupaj na slamnici. „Vidiš, to bi ne bilo napačno!“

Konrad ga je pogledal debelo, potegnil je z žuljavo dlanjo preko ust in se nasmehnil.

„To pa to, da bi se ženil? — Na kaj pa? Morda na tole uto, ki je komaj zame dovolj prostorna. Pa katera bi tudi prišla v to sameto? Še jaz, ki že bivam tukaj šest let, se še nisem popolnoma privadil in bi včasih najrajši zbežal daleč — tja bogvekam... Pa bi ostala tukaj kaka ženska — beži no!“

Zunaj se je že mračilo; iz močvirja tam onkraj proge se je dvignila lahna megla in Konrad je prižgal leščerbo.

Tedenski pregled.

Nemško-nacionalnega protestnega shoda, ki se je vršil v soboto, dne 23. t. m., v Gradcu v zadevi „svobode vseučilišča“ so se oficijelno vdeležili tudi zastopniki slovenskih akademičnih društev „Tabor“ in „Triglav“.

Umrli je v Sodražici trgovec in posestnik Jakob Lavrenčič.

Ljubljanski vlomilci. Policiji se je posrečilo dobiti vlomilce v Jebatino trgovino. Seveda pa se je to posrečilo drugi policiji, ne pa ljubljanski.

Na vseučilišču v Zagrebu so se vsega skupaj vpisali samo trije slušatelji. Na enega vpisanega pravnika pride 20 profesorjev, na 13 vpisanih filozofov pa 56 profesorjev.

Ban Rauch je poskrbel za „svoje“ ljudi. Podbanov sin je dobil stipendije 1600 K, sin predsednika pravosodnega oddelka 800 K, predstojnik naučnega oddelka gre na poučno potovanje, ban Rauch sam pa si je zaračunal 171 K, ko se je z avtomobilom vozil 171 kilometrov po Hrvaškem. Dobri kšefti.

Slovanski poslanci avstrijski, ki so odšli v Petrograd v svrhu priprave vseslovenskega shoda, so bili sprejeti zelo slovesno. Car jih je sprejel v posebni avdienci. Ker je med temi poslanci tudi ljubljanski župan Hribar, si je Narod najel posebnega poročevalca v Petrogradu, ki poroča o vseh časteh, ki dohite Hribarja. Ta poročevalec je neki Ivan Hribar.

Škofom posvečen je bil v Sarajevu dr. Ivan Šarić, prvi bosanski svetovni duhovnik, ki je dosegel to čast izza propada bosanskega kraljestva l. 1463.

Državni zbor se bavi sedaj z državnim proračunom v drugem branju.

Cela vas prodana. Vas Ferndorf pri Paterionu na Koroskem je kupila neka rudniška družba, ker otvori tam rudokop za magnezit.

Nevarno obolel je grof Lonyay, soproj bivše prestolonaslednice Štefanije.

Obravnava proti črnogorskim zarotnikom se je začela v ponedeljek. Obtožencev je 52, a pri obravnavi jih je navzočih samo 31. Obravnava bo trajala baje tri mesece.

Istrski deželni zbor je razpuščen in so razpisane nove volitve po novem volilnem redu.

Profesor Wahrmond se je vrnil v Inomost. Poroča se, da bo Wahrmond pozvan na vseučilišče v Gradec ali Prago.

Dopisi.

Iz Kranja. (Naša občinska politika.) Ako se danes dotaknemo razmer, ki vladajo v našem občinskem svetu, imamo zato edini namen, da opozorimo naše meščanstvo na nekatere nujne potrebe našega mesta. Sprožiti te stvari v seji občinskega sveta, to nima nobenega pomena, ker imajo gospodje navado, da je vsak še tako koristen predlog pri njih že naprej pokopan, če ga ni stavil njihov somišljenik. Tudi je v občinskem svetu vsaka debata izključena, ker večina samo pogleda svojega voditelja in glasuje, kakor on namigne. Je pa to mogoče samo zato, ker sede v odboru ljudje, ki se brigajo zato, ali Kranj napreduje, toliko kakor za lanski sneg. Vodilno načelo našega občinskega gospodarstva je, da se izkaže koncem leta kolikor mogoče veliko prebitka. Po našem mnenju pa ni glavna stvar, da je občinska blagajna polna, ampak da se res kaj izvrši, od česar ima prebivalstvo kaj koristi.

„Seveda bi bilo lepše, to se razume“, je po kratkem molku pristavil. „Pogovarjala bi se vsaj z ženo; ako ima človek poleg sebe kako živo bitje mu je takoj lažje, kakor pa tako, ko moram gledati le v to pustinja, ako nečem čepeti tu notri. Pa kaj se hoče, ko mora tako biti.“

Prižgal si je pipo; dvakrat je vzplapolal plamenček, potem pa je odvrgetl utrinek v kot in pljunil za vrata.

„Vrag pa še to življenje!“

Včasih se je Konrad že popolnoma udal v to samoto, ako pa je prišel kdo, ki je nosil sledove vselega življenja, tedaj se je zahotelo tudi njemu iz te dolgočasnosti.

Drvar je sedel na postelji, zvonil je z nogami in gledal v tla. Včasih je pomežiknil in pomigal s prstom kot da nekaj premišljuje, potem pa je dejal:

„Ni težko, Konrad. Pаметen človek si, tudi gotovo plačo imaš, kar je glavno, lahko bi se oženil!“

Konrad ga je poslušal molče. Sedel je na stol in sklonil glavo globoko na suhljate, ozke prsi.

„S kom?“ je poprašal zateglo.

„E, to se pravi, samo da je volja, potem bi se že zgodilo. Moja Tili — da ni tako... ne bi bila napačna.“

Tako se dotaknemo danes samo mestnega kopališča. Naše olepševalno društvo se preosnuje v društvo za pospeševanje tujkega prometa v našem mestu. V ta namen je vzelo v najem Cofišče in tam otvorilo javno gostilno, ki je — za začetek vsaj — prav dobro obiskana, in popravilo je tudi pot na Šmarjetno goro. Ali kaj pomaga to, ako se ne odpravijo prej razni nedostatki v mestu samem. Kranj leži med dvema lepima rekama, pa tujec, ki pride k nam čez poletje, ne najde nikjer udobnega kopališča. Že dohod k sedanjemu kopališču je silno neroden. Potrebna bi bila pred vsem pripravna pot ob Kokri. Dalje je kopališče veliko premajhno. Če pride količkaj ljudi, je tistih par kabin takoj polnih. Dalje bi bilo treba v Kokri sami napraviti nekaj basin, morda iz betona in ga zavarovati pred kamenjem in in peskom, da bi se kopali lahko tudi otroci. Sedaj je še čas, da se že letos kaj stori v nasvetovanem oziru. Za vzgled navajamo n. pr. Loko, ki ima jako lepo in veliko kopališče.

Gledati moramo pač nato, da privabimo tujce, ker ima od tega vse mesto koristi. Zato je pa treba, da jim tudi kaj nudimo. Naj je Kranj po svoji legi in okolici še tako pripraven za letovišče, ne pomaga vse to prav nič, če se ne poskrbi tujcu za razne ugodnosti, ki jih ima drugod. Drugič spregovorimo o stvari, ki jo smatramo za razvoj našega mesta za velevažno.

Iz Novega mesta. Dvojno mero pri mestni občinski upravi imamo v Novem mestu. Ena je za liberalce, druga pa je za pristaše S. L. S. Poslednjo najrajši prezirajo, za kar imamo dokazov več nego dovolj. Svoječasno je sklenil občinski odbor, da bode oni posestnik, kateri zgradi svojo hišo dvonadstropno, prost občinskih doklad hišno razrednega davka 12 let. To pa vsled tega, da bi se gradilo več hiš, in tako pospeševalo napredek in razvoj Novega mesta. Občinski odbor je zadovoljen s tem, če se je sklep storil, da bi se pa tak sklep izvrševal, zato se pa ne zanima nikdo. Delajo se pa nasprotno, še ovire onim, ki hočejo zgraditi ali povečati svoje hiše. Neki pristaš S. L. S. je zaprosil še pretekli mesec za stavbeni ogled, ker namerava povišati svojo hišo. Res je, da je bil že dvakrat razpisan dan ogleda, ali kakor da bi se norčevali iz posestnika, ni bila nobenkrat polnoštevilna komisija, med tem ko se je drugim, ki so pozneje zaprosili za ogled, že davno dovolilo zgradbe stavb. Razume se, da so bili to „prosvetljeni naprednjaki“, katerim se mora takoj ugoditi, „klerikalec“ pa naj čaka, ker mu ni nobene sile!

Ozir se jemlje tudi nato, kdo je podjetnik stavbe. Ako jim ta stoji k „ksihtu“, potem je vse dobro, brez ozira kako se stavba izvrši, če tudi vse drugače, nego po načrtu.

Žalostno, da pa je resnično, sledeči dokaz. Svoj čas je zidal naš odločen somišljenik enonastropno hišo in druga gospodarska poslopja, katerih vrednost znaša sedaj do 60 tisoč kron. Vse delo je poveril domačinu zidarskemu mojstru, kateri je imel dolgo prakso v zidanju in tudi koncesijo. Kaj ukrene proti temu mestno županstvo, oziroma stavbeni odsek mestne občinske uprave? Od gospodarja stavbe se je zahtevalo, da mora nadzorstvo zgradbe poveriti Olivotu, italijanskemu podaniku, da bode isti stavbo nadzoroval, ker Slovencu, domačinu, ne zaupajo, da bi zgradbo izvršil brez napak. Razume se, da so dobili odgovor, kakršnega so zaslužili!

Ali ni to žalostno, da se na opisani način jemlje zaupanje dela zmožnemu domačinu, in neopravičeno daje tujcem prednost? Obrtni predpisi zahtevajo dokaz

„Kako?“ je poprašal Konrad malce začudeno in uprl male, dobrodušne oči v drvarja, ki je bil videti nekako v zadregi.

„No, moja Tili, moja hčerka — nema je! Stem pa še ni rečeno, da je za zakon nesposobna. Ne sliši — to se pravi — ne govori, a drugače pa je njeno lice prikupljivo: črne oči, da bi človek veselja zajokal, visoka, močna — samo žalost božja — nema je!“

Zopet se je zamislil Konrad in tudi drvar je za hip obmolknil.

„Nisi je videl in ne moreš si je predstavljati. Povem ti: prava slika moje rajne žene, ki je marsikomu zmešala srce in možgane!“

„Pa praviš, da je nema?“ je pripomnil Konrad in kakor mala žalost je bila v teh besedah.

„E, razumela te bode vse, bistra je kot biserno jutro, bogme, da ne lažem!“

„Nema“, je ponovil Konrad poluglasno in vstal, ker kladvece je udarilo dolgočasno ob zvonec: vlak je bil na tiru.

„Žalost božja, kaj se hoče, ko bi tega ne bilo, bi jo snubili kraljiči!“ je zamrmral otožno drvar in odšel za Konradom.

(Dalje prih.)

sposobnosti od vsakega, seveda pa se ti predpisi izvršujejo v ostrejši obliki za domačine, nego za tujce. Domačinu je težko ponarediti dokaze sposobnosti, med tem ko tujec lahko potegne obrtno oblast kakor hoče, na omenjeni način. Če bi bil omenjeni Olivo stavbenik (Baumeister), potem bi se ne bilo čuditi zahtevku občinske uprave. Omenjeni pa nima nikake večje obrtne pravice kakor vsak navadni zidar. Mogoče da gospoda ne zna ločiti, kaj je stavbenik in koncesijonirani zidar, ker dokazov imamo tudi dovolj, da se omenjenega nazivlja stavbenik. Resnično je, kar se tudi lahko dokaže, da vse one stavbe, katere so gradili domači zidarski mojstri, ne kažejo na novem zidovju razpok, kar se opazuje skoro povsod tam, ko so jih gradili tujci!

Želeti bi bilo, da veleslavni deželni odbor obrne več pozornosti na Novo mesto in njega upravo, da se deli vsem enaka pravica. — V prihodnji številki o drugi stvari enake važnosti.

Idrija. Liberalci so si v „Narodu“ št. 113. sami spisali svojo zgodovino. Zgodovine krščanstva tako ne razumejo, zato so vse po svoje prikrojili. Ker je ta zgodovina zanimiva, jo tukaj navedemo; mesto „klerikalci“ smo zapisali „liberalci“, spis malo opilili, in zgodovina se glasi:

Nihče ne bode tajil, da se so ljudje v srednjem veku zelo bali poganskih bogov in njih šib, pa kdo ne ve, da so se ravno v tem veku svobodomiselnosti godila najhujša hudodelstva, in da so v tem oziru nosili bandero ravno tisti, ki so najbolj kričali: bojte se svobodomiselnih bogov! Oni sami pa so se tako strašansko bali bogov, da so se dali samega sebe kot boga častiti in da so hladnokrvno trpinčili nedolžne ljudi. Tako tiranstvo pa bi ne bilo mogoče brez izprijenega ljudstva; le ker je bilo ljudstvo tako globoko padlo, ljubilo je celo v svoji propalosti ravno tiste, ki so jih najbolj tlačili, ker so jih znali za vado razveseljivati. In v čem je obstajalo to razveseljevanje? Krvavi boji so bili z ljudmi in zverinami. Ljudstvo je ukalo, ko je vidilo kri teči in besnelo, ako se je klerikalna žrtev hotela odtegniti smrti. Vse to so uprizarjali z mirno vestjo ti prostomiselnih bogovi in v stoletjih teh dogodkov so pretekli potoki in potoki dragocene človeške krvi. Teh vremen si želijo nazaj liberalci. Kako lepo bi šla v klasje njihova pšenica! Pa ne bo, prijatelji! Kakor se že takrat ni bilo ljudstvo staropoganskih bogov, tako se tudi vedno bolj otresa novopoganskih bogov, ker ve, da prostost duha ne sme biti taka, kakor mu jo prikazujejo vi. Ako mi je Bog ustvaril duha, mi bo dal vendar tudi moč, da vržem vse spone in verige, v katere me hočejo Njegovi nasprotniki, bogotajci, ti moderni pogani ukovati. Zato se pa ljudstvu, ki je vedno le trpelo za svoj pravi cilj, ni treba bati novodobnih poganov in njih bogov. Boga naj se tisti boje, ki so proti božjim in človeškim postavam postopali z ljudstvom kakor z živino. Človek, v svesti si svojega dostojanstva in onemoglosti starih in novih liberalcev, bo našel v svojem Bogu dovolj moči, da bo živel pošteno in mu v ta namen ne bode treba nobenih kapljic v podobni — liberalizma. In Bog se ne bode hudoval nad njim, manj veselja bode imel s tistimi, ki jih samo strah pred c. k. sodnijo drži na navidezno pravični poti.

Domače vesti.

Zadnji številki smo priložili položnice za poravnane naročnine. Nekaterim naročnikom smo jih priložili tudi danes. Oni gg., ki so že poravnali naročnino, naj ohranijo položnice za pozneje. Vsakogar, kdor dosedaj ni vrnil lista, smatramo za naročnika.

Upravništvo.

Ne bomo odgovarjali! Psi, ki veliko lajajo, ne grizejo. Ako se ti zaganja ščene pod noge in bevška nad teboj, ne oziraj se nanj in pojdi mirno mimo njega, pa bo bevskanje potihnilo. Tako mislimo o vsem onem časopisju, ki se z neko posebno slastjo zaganja v naš list, pa naj to časopisje pripada tej ali oni stranki, naj prodaja svojo nezmožljivost namesto na cente kar na tone, naj se še tako trka na svoje junaške prsi in se veže proti nam s svojimi najhujšimi nasprotniki, naj bo surovo, kakor le samo želi in hoče — mi gremo mirno mimo in ne bomo niti najmanj odgovarjali na take in enake napade, pač pa tem doslednejše in odločnejše branili koristi tistih slojev našega ljudstva, katerim je v prvi vrsti namenjen naš list — koristi našega meščanstva, pa naj bo to raznim hujskačem in nevoščljivcem prav ali pa ne! To je naša prva in zadnja beseda v tej zadevi, in pri tem ostanemo!

Naši članki, katere smo priobčili o ljubljanski obrtni šoli, so pobudili splošno pozornost med občinstvom, ravno tako pa tudi na obrtni šoli sami, kar nam je prav všeč. Za boljše označenje razmer, ki vladajo na tem zavodu, naj še povemo to, da neki gospod, kateri je bil v enem naših člankov občutno in popolnoma po pravici prizadet, skuša sedaj zvrčati vse ono, kar njega tiče, na nekega drugega, češ, poglejte, kako so g. R.

raztrgali, dasiravno je domačin itd. Temu gospodu bodi povedano, da naj le sam sebe prime za nos in pusti lepo pri miru g. R., katerega spoštujemo, pa ne morda zato, ker je domačin, temveč zato, ker je v resnici mož na svojem mestu, dočim pri drugih ne najdemo niti enega niti drugega. Bežeči tat vpije „primite ga“, da bi se rešil zasledovalcev, in to velja tudi v tem slučaju.

???

Prejeli smo sledeči anonimni dopis in ga zaradi kurioznosti priobčujemo. Kdor ima le količkaj pameti v glavi, bo vedel, odkod izhaja in kam meri. Evo ga: Slavno uredništvo! Govorica, da je gospod župan Hribar ravnatelj c. kr. umetno - obrtne strokovne šole Šubicu, kateri namerava iti v pokoj, ponudil mesto ravnatelja mestnega vodovoda in elektrarne z letno plačo 12.000 K in prostim stanovanjem je samo v toliko resnično, da je to ponudbo g. ravnatelj Šubic kategorično odklonil. Gospod ravnatelj Šubic, kot odlični strokovnjak na polju umetnosti in umetniškega obrta se hoče v naprej izključno pečati samo z imenovano stroko, kateri je celo svoje življenje žrtvoval le v korist obrtnikom. To je hvale vredno. Resnica je, da je gospod c. kr. ravnatelj Šubic celo svoje življenje žrtvoval le obrtniškemu stanu. Samo eno smolo je v svojem življenju imel, in to je vselej jako obžaloval, da je bil prej, to po veliki krivici, na podlagi svoje usposobljenosti, na mesto ravnatelja akademije lepih umetnosti, imenovan samo za **suplenta prirodoписа** na gimnaziji. Res, Mädchen für alles. Z odličnim spoštovanjem — X. Y. — Morebiti bo g. dopisnik tako možat, da se oglasi, sicer ne vemo, kaj naj mislimo o tem ali onem, ki je omenjen v tem dopisu.

Na ljubljanski pošti so že sedaj razna zakasnenja in druge take neprilike postale nekaj navadnega. V tem oziru se je že marsikaj pisalo po našem časopisju, katero je ob takih prilikah vedno poudarjalo nujno potrebo, da se zviša število osebja na pošti. Človek bi mislil, da bo poštna uprava upoštevala te vedne pritožbe, toda kdor to misli, se zelo moti. Iz najzanesljivejšega vira smo namreč izvedeli, da namerava poštna uprava, namesto da bi pomnožila osebje, ravno nasprotno: **skrčiti število osebja za šest oseb.** Na ta način misli torej poštna uprava od pomoči vednim nedostatom, tako hoče ustreči upravičeni zahtevi občinstva, da naj se poštni, brzojavni in telefonski obrat vrši tako, kakor bi se moral vršiti: redno, točno in hitro. I seveda, „šparati“ se mora, in sicer na račun občinstva, na račun potrpežljivosti tistega občinstva, ki s svojim denarjem vzdržuje vso to napravo, ki donša državi tako lepe letne dobičke. Opozarjamo na to novost v prvi vrsti zastopstva trgovstva in obrtništva, trgovsko in obrtno zbornico, gremij trgovcev in vse razne obrtne zadruga, da na pristojnem mestu store potrebne korake, da se v prvi vrsti trgovina in obrt, potem pa tudi splošno občinstvo obvaruje škode, katero bi trpelo vsled te najnovejše „šparalne besnosti“ slavne c. kr. poštno uprave.

Velenarodnjak dr. Vilfan. Ta velezasluzni mož, velezasluzni namreč za našo slovensko narodnost in še bolj velezasluzni za čast slovenskega odvetniškega stanu, še sedaj ni našel v sebi toliko poguma, da bi stopil pred javnost in se vsaj skušal oprati narodnega izdajstva. Seveda, stvar je nekoliko težavna, in to tembolj, ker se še ni opral v enem slučaju, pa že prihajajo drugi enaki na dan. Za Celovcem prihaja Beljak. Dr. Vilfan je namreč tudi pri beljaskem sodišču vložil kot zastopnik slovenske stranke proti slovenski stranki, katere zastopnik je bil tudi Slovenec — **nemško tožbo.** Ta slučaj se je dogodil po onem v Celovcu, za katerega se dr. Vilfan izgovarja, da je vložil nemško tožbo, ker mu je sodišče slovensko zavrnilo, kar mu seveda lahko verjamemo, ali pa tudi ne. Kaj pa, gospod deželni poslanec, župan, načelnik krajnega šolskega sveta, starosta „Sokola“, velenarodnjak in velenaprednjak, itd. itd., ali imate za beljaski slučaj tudi ta izgovor? Ali niste v tem slučaju naravnost vložili nemške tožbe? Dajte, dajte, gospod velenarodnjak, odgovorite na to vprašanje! Povejte vendar, ali vas ni sram, da s takimi gnusnimi madeži opackani vendar še pred slovensko javnostjo hočete nastopati kot nekaj narodni voditelj!? Pošten narodnjak, ki mu je v resnici kaj na tem, da bi koristil narodu, ne pa samo na tem, da bi zadovoljil svojemu častihleplju, ima za take ljudi edino le še — fejš!

Kdo je Zelenka? Zadnjič smo omenili nekaj o zanesljivosti „Gorenjčevih“ poročil ter kot dokaz za to zanesljivost navedli „Slovenski Narod“ z dne 21. maja, kateri je posnel po „Gorenjcu“ vest, da je novoimenovani tržiški častni občan Zelenka, oče Ed. Zelenka, tovarnarja testenin, in potem to vest označil kot z m o t o. „Gorenjec“ z dne 23. maja pa vendar pravi vzlic „Narodovi“ trditvi, „da Ed. Zelenka ni v nobeni zvezi s poštnim kontrolorjem istega imena“, govoreč o samonemškem poštnem pečatu tržiške pošte, sledeče: „Najbrž bo to tista zasluga Zelenke, **brata testeninarja.**...“ Potemtakem je tovarnar Zelenka brat onega nemškutarja, poštnega kontrolorja Zelenke, ki je bil v zahvalo za svoje nemškutarško

delovanje imenovan častnim članom, bo torej vendarle v „neki zvezi z njim“!

G. Ciril Pirc, vrli deželni poslanec kranjskoškofjeloški, ali kakor ga je nekdo po izidu zadnjih deželnozborskih volitev imenoval — „sechsmaderlmännlein“ — si je dal v zadnjem „Gorenjcu“ napisati velikansko zahvalo za svojo požrtvovalnost v zadevi kranjskega vodovoda. G. Ciril bo lahko torej spal na svojih „zaslužnih“ lovorikah, a gorje pa Pavšlarju, kajti prepričani smo, da ga mora biti konec po vsem onem „giftu“ in blatu, ki ga je ob priliki Cirilovega kajenja izbruhal nanj „Gorenjec“, tisti, ki je par vrstic tako slovesno zatrjeval, da samega veselja nad rešitvijo vodovodne zadeve ne bo nikogar napadel. „Pobesnelih nasprotnikov kolovodja“, „propadli kandidat klerikalnonemškutarke zveze“, „pravcati tip širokoustneža“, ki se „bahavo štuli v ospredje“ itd., to so cvetke s Cirilovega „Gorenjčevega“ gnojšča. Pa kaj se hoče, ako je svoj čas veljala v Kranju prislovica: „vsak pol“, si je pač sedaj „Gorenjec“ prilastil — „vse“, in zato se tudi ni čuditi, ako prihaja iz njega tak — smrad. Pameten človek si zatisne nos in gre mimo.

Mlekarska razstava na Vrhniki. Danes, v nedeljo 31. majnika, in jutri, v ponedeljek, se vrši na Vrhniki v prostorih ondotne mlekarne mlekarska razstava, na kateri so razstavljeni vsakovrstni mlekarski izdelki vrhniške vzorne mlekarne. V ponedeljek dopoldne ob 9. uri je zborovanje in kritika o razstavljenih izdelkih. Nato se razdele darila za najboljše izdelke. Upamo, da bo ta razstava privabila v nedeljo in ponedeljek na Vrhniko vse one, ki se zanimajo za to tako velevažno panogo narodnega gospodarstva.

Iz Kamnika. (Vilfanijade.) Gospod urednik! Vem, da ste že prejeli od druge strani dopis od nas o veliki slavnosti, ki se je vršila v četrtek dopoldne v bližnjih Mekinah, popoldne pa v zdravilišni restavraciji, zato Vam tudi ne poročam o tej slavnosti, pač pa o nečem drugem, kar je v ozki zvezi s to slavnostjo. Plakati za to slavnost so namreč hudo bodli v oči naše Vilfanovce, da so bili še bolj navdušeni, kakor pa tedaj pri volitvah, ko so imeli s svojim Vilfanom tako glorio, da so celo šolski otroci vpili po ulici svoj „živio Vilfan“. To navdušenje se pri naših oboževalcih Vilfanovih ni čisto nič zmanjšalo tudi potem ne, ko so izvedeli, na kakšen samotni način je ta njihov velenarodnjak izdal svojo narodno in stanovsko čast. Zato pa so bili tudi tako zelo navdušeni sedaj, ko so videli plakate za „črno internacionalno klerikalno slavnost“ v Mekinah. Grdo, grdo so že gledali te plakate, še bolj pa ono velikansko množico slavnostnih udeležnikov, ki se je po prihodu vlaka v veličastnem sprevedu pomikala skozi mesto proti Mekinam. Bilo je čuti marsikako pridušeno kletvico in psovko, ali na dan se pa le niso upali z njimi, kajti krepke postave telovadcev in pa vrlih mladeničev in mož so jim toliko imponirale, da so se rajši poskrili; celo takoimenovanih „Sokolov“ ni bilo, da bi zabavljali. Pač pa so naši Vilfanovci, zvesti svojemu načelu: „če ne gre naravnost, gre pa po ovinkih, če ne ob belem dnevu, pa v temni noči,“ baje hoteli rešiti po teh klerikalnih omadeževano Vilfanovsko „narodno“ čast liberalnega Kamnika prav po barabsko. K popoldnani veselici so poslali svoje hujskače in zabavljace, da bi motili prireditev, kar pa se jim ni posrečilo. Za povratek na kolodvor pa so imeli baje pripravljen cel napad, katerega pa je že koj v začetku onemogočilo okrajno glavarstvo, katero je poslalo na kolodvor orožnike, da bi bili za vsak slučaj pripravljeni. Orožniških bajonetov pa se tudi najnavdušenejši Vilfanovec bolj boji kakor hudič križa, in zato tudi ni bilo nikakega napada. Dasi se torej ni zgodilo prav nič takega, vendar pa že sam namen kaže dovolj jasno, s kakimi ljudmi se ima opraviti v Kamniku. Upamo pa, da bo tudi pri nas v Kamniku postalo drugače, kajti vsak pametno misleči človek, kateremu je blagor mesta in njegovega prebivalstva na srcu, mora izprevideti, da more taka surovost edino le odvrčati vsakogar od Kamnika, ne pa da bi ga privlačila. In Kamnik si obeta ravno od tujskega prometa boljše bodočnost. Ako pa mislijo tisti ljudje, katerim je sedaj izročena skrb za blagor mesta, da mora vrag vzeti vsakogar, ki ne tuli z njimi v isti rog, kakor se je izrazil podobno neki naš „prvak“, potem se pa zna stvar zasukati precej drugače. Naj le pomislijo ti zaslepljenci, da niti najbližja mestna okolica ne šteje toliko njihovih pristašev, kolikor ima eden izmed njih prstov na eni roki, in če bodo še dalj časa tako teptali v blato najsvetejše, kar ima naše ljudstvo, se zna prigraditi, da bo začelo okoliško ljudstvo izvajati posledice in vračati milo za drago. Izstrada lahko okolica mesto, tujce se odganja, no, potem bo pa kamniški purgar morda živel edino le od Vilfanove glorio in pa liberalne neumnosti. Da, da, gospod Močnik, ki tako zelo sovražite vse, kar ni za Vilfana, kar ni liberalno, potem niti navadnega močnika ne bo, kaj šele piščanci!

Črnomelj. V nedeljo, dne 31. majnika, se vrši ustanovno zborovanje društva za otroško varstvo in mladinsko oskrbo. Zborovanje je ob 11. dopoldne v soli. Za ustanovitev društva ima največ zaslug gosp. okrajni sodnik Fajfar. Kot ustanovnik je pristopila

društvu „Posojilnica“ v Crnomlju. Društvu s tako plemenitim namenom želimo vsestranske podpore in krepkega razvoja v blagor celemu okraju.

Novomesto. V torek je umrl tu pravnik Vladimir Schweiger, star komaj 20 let. Umorila ga je jetika, navadna naša dijaška bolezen, posebno pa še pri onih dijakih, ki morajo sami s svojimi lastnimi močmi in največkrat tudi na račun svojega zdravja skrbeti za stroške svojih studij, kakor umrli Schweiger. Umrli je bil sicer socialnodemokratičnih nazorov, vendar pa vsled svoje znane marljivosti in nadarjenosti splošno priljubljen. N. p. v. m.!

Novo mesto. Kako se izvršuje sklep društva slovenskih odvetnikov glede vložb slovenskih vlog, kaže sledeči slučaj: G. dr. Globevnik, začasni vodja dr. Slančeve pisarne v Novem mestu, je pred kratkim vložil nemško vlogo proti g. Maloviču na okrajno sodišče v Rudolfovem. Obtožencu ni bilo niti treba protestirati proti nemški vlogi, ker je sodnik sam po sebi obravnaval slovenski. G. dr. Globevnik pa ni imel toliko poguma, da bi zahteval nemško obravnavo, ker je vedel, da njegov klient razume slovensko, ker biva nad 17 let v Novem mestu, dasi je Italijan. Kaj bodejo o tem rekli gg. kolegi, to zelo zanima vse Novomeščane. Za pisarno g. dr. Slanca ni to ravno nečastno, ker je g. dr. Slanc sam odsoten, ker biva v kopališču. Kaj enakega bi on ne bil storil, da bi rodni jezik na domačih tleh preziral. Gosp. dr. Globevniku bi pa bilo želeti, da bi se nastanil kje med Nemci, da zamore uradovati v njemu toliko blaženi nemščini, ne pa med pristnimi Slovenci-domačini. Ako pa hoče stem kazati, da zna sestaviti nemško vlogo, o čemur nihče ne dvomi, je to zanj kljub temu slaba reklama. Poslušalec.

Iz Metlike. Pretečene dni mudil se je v Belokrajni gospod deželni predsednik baron Schwarz, da se prepriča o naših potrebah in železničnih zadevah. V Metliki je bil sprejet sicer ne kako slovesno, a toliko bolj pristrčno. Sprejetim deputacijam je obljubil svojo naklonjenost in po možnosti tudi pomoč. — Letina kaže letos jako lepo. — Radi pasje stekline vpeljana je trimesečna pasja kontumacija. — Čez „bojico“ napravil se je nov železni most. Škoda, da se ne napravi cesta nad „bojico“, kakih 40 m pod hisami. Vhod bi imela pod posojilnično hišo ter pršla vun pod Komendo, odnosno nekdanjo staro šolo. Izvrstno bi služila ta cesta v slučaju kakega požara radi dovoza vode. V to svrhu bi kazalo tudi vodnjak na trgu, če ima sploh kaj vode, popraviti. — Kopati smo se tudi že začeli. Kolpa ima 17° R. Ko pride železnica, privleče Kolpa marsikaterega tujca semkaj. Seve mesto bi moralo že zdaj gledati, da marsikaj popravi, odstrani in preuredi. Silno potrebno bi bilo spraviti skupaj že pred več leti nasvetovani olepševalni odbor, če hočemo, da tujcev ne odtujimo. Saj je baš naša metliška okolica skoraj najlepši del Belokrajine.

Iz Postojne. Čudno se nam zdi, da je še celo po Kranjskem tako malo znano, da je postojnska jama odprta vsak dan celega leta. So nekateri, ki si tega ne dajo dopovedati, če jim tudi nevemkolikokrat to poveš. Torej jama je odprta vsak dan, toda najlepše je pa vendar v jami na binkoštni pondeljek popoldan. Ta dan je vsa jama krasno razsvetljena. Električne lučice, bele, višnjeve, zelene se kakor krasen venec vijejo po vsej dve uri dolgi jami, zraven pa svetijo mogočne obločnice, ki ti kažejo orjaške kapnike, z bliščecimi kamenenčki obsute strope, leva, papigo, jaslisce, božji grob, kalvarijo in nebroj drugih znamenitosti. Vmes so pa posajene sveče, da vidiš velikansko razliko med sedanjo električno in prejšnjo razsvetljavo s svečami. Veselja ti pa poskoči srce, ko prideš na plesišče. Na tisoče ljudi stoji v tem prostoru, podobnemu velikanski dvorani. Zgoraj, nevidna, stoji godba, in vendar je spodaj še prostora dovolj, da si mladi svet privošči zabave v plesu. Za letošnji poset jame se pa pripravljajo posebna presenečenja. Pravijo, da bosta v jami dve godbi, domača in še vojaška. Čuje se tudi, da bodo igrali v jami celo tamburaši, in ne bo izostalo petje, se razume samoobsebi. Dobilo se bo v jami vino, pivo in preskrbelo se je neki celo za čaj, na razpolago bodo tudi mrzla jedila. Vse se bo torej ta dan dobilo v jami, samo ene reči upamo, da ne bo, namreč politike. Upamo namreč, da bodo Postojnci bolj taktini, kot so bili lansko leto! Zato svetujemo vsakomur, kdor tega naravnega čudesa še ni videl, naj si ga ogleda ta dan. Velikanska množica, katero bo videl pred jamo, pozneje se pa prepričal, kako vse to izgine v teh brezmejnih prostorih, mu bo šele pokazala, kako velikanski je svet, katerega je tako krasno okrasila vsemogočna roka božja. Na svidenje torej v jami na binkoštni pondeljek!

Postojna. Posetnikom postojnske jame o binkoštnih javljamo, da bodo 8. junija, na binkoštni pondeljek, k slavnosti v postojnski jami vozili posebni vlaki iz Ljubljane, Trsta in Reke v Postojno. Odhod iz Ljubljane bo ob 9:40 dopoldne, prihod v Postojno ob 12:12 popoldne. Vrnitev je ob 9. zvečer iz Postojne, dohod v Ljubljano pa ob 11. ponoči. Iz Trsta gre vlak ob 8:40 zjutraj, pride v Postojno ob 12:22 popoldne, se vrne iz Postojne ob 8:05 zvečer in dospe v Trst ob 11. ponoči.

Z Reke odhaja vlak ob 8:25 zjutraj, pride v Postojno ob 11:35 dopoldne, se vrne ob 8:30 zvečer in pride na Reko ob 11. zvečer. Vozne cene so za I. razred iz Ljubljane in nazaj 9:70 K, iz Trsta 12 K in z Reke 10:90 K, za II. razred 7:80 K, oziroma 9:50 K, oziroma 8:70 K, za III. razred 5:80 K, oziroma 6:90 K, oziroma 6:40 K. V tem je vračunana tudi že vstopnina v jamo.

Idrija. Na prostoru, kjer sedaj stoji slovita čitalnica, stal je pred leti lesen stolp, katerega je požarna bramba rabila za vaje. Ker je bil ta stolp vremenskim nezgodam izpostavljen, je polagoma strohnel in neki velik vihar ga je podrl. Rajna „Jednakopravnost“ je ta dogodek takoj zabeležila in porogljivo še pristavila: „padel je, ker je imel klerikalno podlago.“ Postavljen je bil namreč pod Didičevim županovanjem. Na istem prostoru pa je sezidalo liberalno županstvo pod D. Lapajnetom novo moderno poslopje, sedanjo čitalnico, seveda na „liberalni“ podlagi, in ko je čitalnica prevzela prostore, ni bilo hvale ne konca ne kraja. Kakšna pa je bila v resnici ta „liberalna“ podlaga, to nam pričajo sedaj, komaj po šestih letih, liberalci sami. Poročali so deželnemu odboru, da je vse segnilo in strohnelo ter da je cela stavba v tako slabem stanju, da potrebuje v okrepilo celih 8000 K. Tako so se ti gospodje s svojo „liberalno“ podlago temeljito osmešili in pokazali, da „liberalna“ podlaga kljub vsem magistratnim modernim višjim in nižjim tehnikom in netehnikom ni vredna počenega groša.

Idrija. Prestavljen je rudarski uradnik Vlastimil Houska v Rabelj. Naj si torej ta mož v mrzlem Rabeljnu hladi svojo prevročo liberalno kri.

Raznoterosti.

Trinajstletna morilka. V sredo je stala pred korneuburškim okrožnim sodiščem na nižjem Avstrijskem 13letna pestunja Neža Jursa, ki je bila obtožena, da je hotela umoriti otroka svojega gospodarja, stem da mu je dala piti lisola. Otrok je ostal živ le zato, ker mu lisol ni prišel v želodec, temveč mu samo vžgal ustnice. Obtoženka je sicer dejanja tajila, ali priče so izpovedale, da je večkrat izrazila namen otroku kaj storiti, da bi jo potem spustili domov k staršem. Obsojena je bila na tri tedne zapore, ker je še nedoletna.

„Polazijec.“ „Grazer Tagblatt“ poroča, da je neki ameriški sodnik odredil, da morajo biti pri usmrtni nekega zaradi umora k smrti obsojenega poljskega delavca navzoči vsi tamošnji morilčni rojaki Poljaki in tudi Hrvatje. Čudno, da „Grazer Tagblatt“, ki imenuje Poljake in Hrvatje „Polazijce“, in sodni kove odredbe raztegnil tudi na Slovence. Med Nemci se seveda nikdar in nikoli še ni dogodil kak umor.

Med Nemci — ni zločincev. Gostilničarka Elizabeta Nagel v Dunajskem Novem mestu je vzela dne 21. t. m. v oskrbo 13letno siroto Franca Liegle. Drugi dan ga pošlje z 200 K v hranilnico, da vloži ta znesek. Deček je od tedaj izginil. Zasedovali so ga in po dveh dneh aretirali v Raabu na Ogrskem. Dognalo pa se je tudi, da je ta nadebudni deček tudi oskrbuil neko šestletno deklico. Mladega zločinca so izročili sodišču. Ali bi v tem slučaju ameriški sodnik pozval k razpravi tudi „polazijce“?

Cigani — morilec. Svoj čas smo poročali o velikanski porotni obravnavi, ki se vrši v Budimpešti proti neki ciganski družbi, ki je v Danosu umorila gostilničarja, njegovo ženo in hčer ter hlapca ter potem hišo oropala in užgala. Obtoženih je bilo 17 ciganov in cigank. Obravnava je trajala trideset dni, zaslišanih je bilo 80 prič in porotnikom se je stavilo 130 vprašanj. Porotniki so v sredo spoznali krivim vse obtožence, med temi šest krivih umora. Sodišče je nato izreklo v petek svojo razsodbo ter obsodilo dva cigana in dve ciganke v dosmrtno ječo, tri v 15 letno, enega v 8 letno, enega v 6 letno, dve ciganki v 5 letno, eno v 4 letno in eno v triletno ječo. Ena deklica je bila obsojena v enoletno ječo, ena pa oproščena.

Dvojni samomor. V Benetkah sta se zastrupila z morfijem umirovljeni bavarski stotnik baron Maderny in njegova soproga, ki je bila znana nemška pisateljica pod imenom Goetzendorf-Grubowsky. Baron je umrl, soproga pa je v smrtni nevarnosti. Baron Maderny je bil dober častnik. Pri Sedanu je bil ranjen in je vsled tega šel v pokoj. Zadnji čas je bolehal, in ko mu je zdravnik povedal, da bo živel le še teden dni, se je zastrupil. Soproga se ni hotela ločiti od njega in se je tudi zastrupila.

Nesreča vsled eksplozije. V Maršalkovski ulici v Varšavi se je pripetila v kleti, v kateri je imel v hiši nastanjeni lekarnar Staniszewski večjo zalogo bencina, eksplozija, ki je razrušila nad kletjo nameščeno lekarno in še nekaj drugih trgovin v bližini. Bencin se je vnel in plamen je švigal vse do četrtega nadstropja. V tretjem nadstropju je bil nameščen ženski licej. Ko je nastala eksplozija in je

začel ogenj švigati proti temu nadstropju, je nastala med učenkami strahovita panika. Nekatere učenke so skočile na ulico, pri čemur se je ena ubila, drugih pa več nevarno ranilo. Po eksploziji sami, je bilo pet oseb mrtvih na mestu, trideset pa težko ranjenih. Hiša je popolnoma razrušena.

Skrivnostni umor se je dogodil 25. t. mes. v Ženevi v Švici. Pred kratkim se je namreč vrnil iz Rusije v Ženevo premožni ruski žurnalist Boris Naidorff. Stanoval je v privatni hiši. Dne 25. t. m. ob 9. zvečer je prišel v hišo neki Rus ter vprašal po Naidorffu, češ da mu ima odati neko pismo. Gospodinja mu je pokazala sobo, kjer je stanoval Naidorff. Čez kake četrt ure sta počila dva strela. Naidorffa so našli usreljenega. Morilec ga je ustrelil, ko je pisal odgovor na prinešeno pismo. Morilcu se je posrečilo uiti. O Naidorffu, ki je vsa pisma vedno sežigal, policiji ni nič znanega, naslučuje se pa, da je bil umor najbrž naročen.

Pred oltarjem zaboden. V St. Louis v Ameriki je v eni izmed prvih cerkev maševal pater Lubley. Ko se je obrnil k oltarju, je pristopil k njemu neki elegantno oblečen gospod in ga zabodel z velikim nožem v hrbet. Duhovnik se je smrtno ranjen zgrudil na tla. Napadalca, ki je v mestu ugledna bogata oseba, so izročili policiji. Napad je najbrž izvedel v blaznosti.

Povodnji v Ameriki. Iz New-Yorka se poroča, da so povodnji naredile velikansko škodo, skoraj po vseh zedinjenih državah severoameriških, posebno v državi Texas. Hiše in mostovi so odplavljeni, tisoče ljudi je brez strehe. Reka sv. Trojice je narastla za štiri metre v petih urah. Veliko prebivalcev v obrežnih vaseh je voda zalotila še v postelji, in utopili so se. Mesto Dallas in Fortworth sta popolnoma pod vodo in vse prebivalstvo, ki šteje kakih 7000 duš, je brez strehe. V Fortworthu je utonilo nad 100 oseb. Skupno število utopljenec prevaga 500, škoda pa iznaša nad dva milijona dolarjev.

Ženski vestnik.

Gospodarska osamosvojitve ženstva.

Vsak človek ima po naravnem zakonu „dolžnost da živi in da se spolnjuje“. „Iz tega pa sledi temeljna njegova pravica do bivanja ali eksistenčno pravo“. „Človek je umno bitje, ki ima svobodno voljo, zato je oseba. Pravico ima tedaj, da živi kot oseba. Eksistenčno pravo je vsled tega osebno pravo“. „Da se ohrani življenje, je treba živeti. obleke stanovanja in raznih drugih gmotnih stvari. Vsak ima natorno pravico do teh stvari. Seveda ima pri tem dolžnost, da si jih pridobiva po najprvotnejši poti, ki vodi do njih, namreč s svojim delom. Delo je človeku dolžnost; zato je pa tudi njegova pravica. Častno je za človeka, da je oseben to ga povzdiguje nad drugo stvarstvo. Častno je torej zanj, da si ohranja svojo osebnost. Zato je pa tudi častno delo, s katerim jo ohranja“.

Tako piše dr. Krek v „Socijalizmu“ (I. in II. snopič) o eksistenčnem pravu. Jasno in določno je tu začrtano stališče ženskega gibanja, ki poleg duševne zahteva tudi gospodarsko osamosvojitve ženstva. Odpor proti tej zahtevi izvira iz dveh glavnih vzrokov. 1. Vso dolgo dobo do razvitka moderne industrije imela je ženska svoje delo in jelo v družini, v domu, kjer je proizvajala vse potrebščine družine na obleki, perilu, svečavi in hrani sama. Tedaj je imelo njeno življenje v domu smisel za veljavo. Toda danes so razmere popolnoma drugačne, ženska je prisiljena iskati si dela in zaslužka izven doma in to seveda med drugim tudi v poklicih, ki so jih doslej izvrševali samo moški — saj kuharice in dekle ne morejo vse biti. To pa je proti tisočletni tradiciji! Kaj čuda torej, ako se temu upirajo vsi, ki še niso imeli prilike ali volje, da bi promotirili ves novodobni gospodarski preobrat in njegove posledice.

Ta vzrok odpora proti gospodarski osamosvojitve ženstva je idealen; izpodbija ga čimdalje tembolj sila gospodarskega razvoja sama. Nasproti tej sili tudi najhujšemu konservativcu ni mogoče ostati gluhemu in slepemu.

2.) Bolj nevaren je drugi, praktični vzrok, ki izvira iz bojazni pred konkurenco ženskega dela. Ta bojazen ni neopravičena, ker je konkurenca ženskega dela danes še več ali manj u m a z a n a konkurenca. Toda povedati moramo takoj, da to umazanost zakrivljajo moški sami, ker ženskemu delu nočejo priznati polne vrednosti in ženski delavki ne jendakopravnosti. S tem jo hočejo pritisniti in iztisniti iz konkurence oziroma se zavarovati proti isti. A to je kratkovidnost; ženska mora iskati kruha izven doma, ako noče poginiti ali biti sovraženo in zaničevano breme domačih. Videvša, kako redka prilika se ji nudi za zaslužek, kako se je branijo moški tovariši v borbi za kruh, — sprejme delo pod vsakoršnim pogojem ter se potem z vsemi močmi trudi dokazati delodajalcu svojo sposobnost in marljivost ter si ohrani

ni borni kosec kruha. To je nezdrava konkurenca, od katere imajo škode moški in ženski delojemalci. To se jasno kaže posebno v trgovini, na pošti in v učiteljskem poklicu, kjer ženske vedno bolj izpodrivajo moške, ker opravljajo isto delo mnogo ceneje nego moški.

Za zdrav, naraven razvoj gospodarskih in družabnih razmer je nujno potrebno, da se pravice, izvirajoče iz eksistenčnega prava prizna tudi ženskam, in sicer brez pridržka. Od žensk se zahtevaj istih strokovnih zmožnosti kakor od moškega in se jim omogoči doseg istih. Potem pa se priznaj ženskemu delu tudi polno vrednost ter se jih pritegni v skupno stanovsko solidarnost oziroma organizacijo. Potem bo zavlada zdrava konkurenca z možnostmi namesto sedanje umazane gladovnih plač.

Tudi tega se ni treba bati, da bi ženske, ako bi se jim odprla vsa pot za predizobrazbo, silile v take poklice, ki zanje iz fizičnih ali duševnih ozirov niso primerni. Morda bo tuintam katera zašla tudi tjakaj, toda zdrav naravni nagon bo ženske polagoma zbral okoli poklicev, ki njihovemu duševnemu in telesnemu ustrojstvu najbolj odgovarjajo in katere bodo poživile in obogatile s svojimi specijelno ženskimi sposobnostmi.

Svoboda, združena z resno splošno izobrazbo, bo tudi pri gospodarski osamosvoji ženstva najzanesljivejša voditeljica.

Prihodnjic se bomo ozrli na posledice ženske gospodarske osamosvoje s stališča materinske naloge ženstva.

Izredni občni zbor zadruge krojačev itd., ki se je vršil prošlo nedeljo v hotelu „Ilirija“ v Ljubljani, je sklenil več stvari, ki zanimajo naše ženstvo. Učno dobo za vajenke se je določilo na 2 do 2 leti in pol. Potem morajo deklice, zaposlene v krojaški in sorodnih obrtih, položiti preizkušnjo za pomagalko pred komisijo, v kateri bodo prisednice tudi pomagalko, ki so že najmanj štiri leta islužbene kot take. Radi volitev primernih prisednic se je naglašalo potrebo, da pride v zadružno načelstvo vsaj ena mojstrica kot odbornica in ena namestnica. Pristopnina v zadruzo bo znašala 20 kron. Najvažnejše za nas je pa sklep, da bodo odslej mojstrice imele pravico, osnovati si posebni strokovni odsek, ki bo merodajen v vseh vprašanjih, ki se tičejo vajenk oz. pomagalk. Načelstvo bo moralo vse dotične spise izročati odseku v razpravo in poročanje. Ker so pravice tega odseka glasom pravil precej velike, bilo bi le želeto, da se isti, čim bodo nova zadružna pravila odobrena, takoj ustanovi.

Prosto sobotno popoldne zahteva delavstvo v avstr. c. kr. tobačnih tovarnah. Glavno ravnateljstvo je odgovorilo, da more to zahtevo dovoliti le, ako se zviša delavna doba ob ostalih delavnih dneh tedna. Delavstvo s tem ni zadovoljno in upati je, da se končno ravnateljstvo le uda. Delavstvo prosto sobotno popoldne lahko nadomesti zgolj z večjo marljivostjo in točnostjo v dosedanji delavni dobi. To se je pokazalo povsodi, kjer se je delavstvu dovolilo več prostega časa. — Prosto sobotno popoldne je zlasti za žensko delavstvo velikega pomena, ker bi oženjene ženske lahko ta čas porabile za uravnavo gospodinjstva ter poskrbele za to, da bi bila nedelja za družino res dan počitka in razvedrila. — S splošnega humanitarnega ter zdravstvenega stališča je popolnoma opravičena tudi druga zahteva delavstva, da se naj uvede splošen red in plačan vsakoleten dopust. Saj so zdravstvene razmere tobačnega delavstva — zlasti ženskega — uprav grozne. C. k. tobačna režijska bi morala ne le dovoliti zahtevani dopust, marveč iti bi morala še dalje ter povsodi, kjer ima svoje tovarne, ustanoviti na deželni počitniške postaje za svoje delavstvo, kakor tudi domove za rekonvalescente. Tu naj bi se delavstvu nudila vsa oskrba proti malmu plačilu in delu na vrtu in polju. Seveda pa bi za delavstvo ne smelo biti obvezno, da gre na počitnice ravno sem in nikamor trugam. Tu naj bi se mu nudila le najboljša in najcenejša prilika za oddih.

Angležinje dobe volilno pravico. Sedaj ni več dvoma, da so sufražistke zmagale. Dne 22. t. m. je ministrski predsednik, Asquith, slovesno obljubil odposlanstvu dolnje zbornice, da predloži parlamentu pred iztekom njegove poslovne dobe načrt volilne reforme, ki bo obsegel klavzulo, v kateri se razširi politično volilno pravico temeljem demokratiških načel tudi na ženske, in sicer brez vsake razlike glede visokosti davkov in podobnih omejitev. Asquith, ki osebno ni prijatelj ženske volilne pravice, je torej kapituliral. Ker se je vlada torej sedaj formalno obvezala, da ugoditi ženskim zahtevam še v tej parlamentarni dobi in se je za žensko volilno pravico izjavilo že 400 poslancev, smemo že danes govoriti o zmagi Angležinj, tem bolj, ker je tudi v javnem življenju močna struja na njihovi strani. Zlasti zagovarja ženske pravice dobršen del tiska in skoro vse delavske zveze. Do tega bi sicer prej ali slej moralo priti na Angleškem in mora priti drugod, priznati pa se mora, da so razvoj zadeve pospešile sufražistke, ki jim bo zgodovina vedela hvalo za ta velevažni uspeh.

Za namestnico upravitelja ženitbenega urada je bila od velikega župana ostrogonjske županije imenovana ga. Bajoth, žena občinskega notarja. Pooblašena je sklepati civilne zakone.

Prvi ženski član madžarskega pokojninskega zavoda za časnikarje je postala neka sotrudnica „Budapesti Hirlapa“.

Odlikovana pisateljica. Španski pisateljici Emiliji Pardo Bazan, je kralj Alfonz podelil dedno grofovsko plemstvo v znak posebnega osebnega spoštovanja.

Proč z vlečko! Mestni počestni prah je pravo gojišče za različne bacile, posebno tuberkulozne. Poln je vsakovrstne nesnage, da človek skoro nima poguma stopiti na ulico. Sedaj pa pride dama, ki s svojo vlečko ta prah dviga kviško in ob tem koketno ali majestetično ziblje glavo, češ: evo tu gre eleganca! Ko bi ta dama vedela, kaj vse se ji v obliki prahu nabira na obleki, v nosu, ustih in laseh, bi jo gotovo stresla groza in gnjus. Pa tu se ne gre samo za njo, marveč tudi za druge ljudi, ki morajo radi njene vlečke požirati cestni prah in se izpostavljati takorekoč smrtni nevarnosti. To stvar naj dame že enkrat temeljito premislijo in uvidele bodo, da gre zdravstvo nad modo.

Barvaste vezenine se najbolj varno opere, ako se jih napne v okvir. Voda sme biti vroča in nekoliko pomešana s kisom. V tej vodi se zmoči goba ter dobro namili z beneškim milom, tako da se isto speni. Nato se z gobo nalahko tiplje po vezenini. Potem se gobo znova zmoči ter nalahko drgne preko vezenine, vedno v isti smeri. Ako treba, se predmet z nova namili z gobo ter potem milo s čisto mokro gobo odstrani, kakor prvič, toliko časa, da je vezenina čista. Tudi suši naj se vezenina v okvirju, o čemer mora ležati vodoravno. Istotako naj se event. potrebno likanje izvrši v okvirju. Vezenine na finem ali svilenem blagu, ki ga ni smeti prati, čisti se z vročo krompirjevo moko. Isto se na debelo potrese na vezenino ter pusti gori 1—2 dni. Ako je bil predmet jako umazan, treba je moko večkrat premeniti. Nazadnje se vezenino narahlo odrgne z moko ter isto potem izpraši.

Rast čebule na pomlad se prepreči, ako se jo za nekoliko časa obesi v dim.

Smokovni prídodatek h kavi domačega izdelka. Venec suhih smokev se čisto opere ter zreže v rezance. Te se dene na pločo za pečenje ter se jih na srednji vročini praži v pečici toliko časa, da postanejo zelo temnorjavi. Paziti je treba, da se ne ožgo. Ko so kosci postali mrzli in popolnoma krhki, stolče se jih v možnarju in spravi v pušici. Za štiri osebe zadostuje ena kavna žličica te primesi namesto cikorije.

Da petrolejka svetleje gori dene se v petrolej soli, ki potegne nase vlago, ki se navadno nahaja v istem.

Poljske žene so imele dne 11. t. m. velik shod v Poznanju, kjer se je sprejela sledeča resolucija:

1. Vzlic preteci nam razlastitvi ne bomo svojevoljno svoje domačije izročili tujim rokam. 2. Čeprav nas oropajo rodne grude, kot samostojne žene ne bomo zapustile domovine in bomo naše očete, može in brate v tem sklepu potrjevale. 3. Svojega premoženja v gotovini ne bomo naložile za mejo ali v inozemstvu, temveč bomo ves kapital uporabile za lastno socialnogospodarsko organizacijo. 4. Vzlic zatiranju našega jezika v javnem življenju bomo tudi nadalje brez pomisleka delale na narodnem in socialnem polju. 5. Naše otroke in mladino vzgajale v narodnem duhu. 6. Vpoštevajoč veliko važnost narodne varčnosti se bomo varovale zapravljanja in živele po svojem stanu ter s svojimi prihranki z vso požrtvovalnostjo podpirale narodne potrebe, zlasti pa skušale povzdigniti trgovino.

Vse točke te resolucije veljajo v polni meri tudi za slovensko obmejno ženstvo. Slava poljskim ženam.

Kirurgiško kliniko ženskih zdravnikov so otvorili dne 10. aprila t. l. v Berlinu. Klinika se nahaja v mirnem mestnem oddelku (Kyffhäuserstrasse 22) ter je nastanjena v imenitni hiši. Urejena je vzorno ter zadošča vsem zahtevam moderne higijene. Prostori so zračni in solnčni: na stenah ni nikakih tapet, marveč so v višini 2 metrov prevlečene z oljnato barvo, čez pa s klejnato. Tudi po tleh ni nikakih preprog, v katere se lovi in zajeda prah, pač pa je drugače poskrbljeno za pravo udobnost: postelje so izvrstne, ob vsaki postelji priprave za električno luč in zvonec, mizice, ki lahko obenem služijo za pisanje, udobni divani itd. Operacijska soba je posebno krasna in vzorno opravljena. Opravo te sobe so oskrbele zdravnice same. Kuhinja se nahaja v spodnjih prostorih ter se jedi potom dvigala spravlja v gornje prostore. Drugo dvigalo služi osebnemu prometu. V kliniki je za sedaj prostora za 19 bolnih. 4 postelje so prihranjene za bolniške oskrbovaneč berolinskega ženskega društva, ki plačuje kliniki 250 mark letne stanarine, poleg tega pa še za vsakega bolnika dnevno 3 marke in posebej stroške za obvezne snovi. Za oskrbo v II. razredu se plača 6—8 mark, v I. razredu pa 12 mark dnevno. Vrhovno vodstvo klinike je prevzela gđ. dr. Hacker, ki je za zavod mnogo žrtvovala.

Svojo
delikatesno trgovino
vedno svežo praško in domačo
šunko ter druge mesnine, su-
rovo maslo i. t. d.
priporoča 3-1
M. RAVTAR
Jurčičev trg, Ljubljana.

Ustanovljeno 1842.

Telefon št. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in
firneža. Slikarija napisov. Dekora-
cijska, stavbinska in pohištvena
pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna:

Delavnica:

Miklošičeva cesta 6
nasproti hotela „Union“.

Igriške ulice 6
Ljubljana.

52-1

„Angleško skladišče oblek“

O. BERNATOVIC

v Ljubljani, Mestni trg št. 5.

Moška obleka od 4 gl. naprej.

Deška obleka od 2 „ „

Otroška obleka od 1 „ „

25-1

Ivan Kregar

pasar in izdelovatelj cerkvenega orodja
in posode

se priporoča veleč. cerkvenim pred-
stojništvom in slavnemu občinstvu
v obilna naročila vseh v njegovo
stroko spadajočih del, katera iz-
vršuje najtočnejše in najsolidnejše.
Prevzema tudi popravila.

Delavnica v lastni hiši
v Ljubljani, Elizabetna cesta.

Ravnočar došle krasne kravate, najnovejše bluze,
fina vrhnja in spodnja krila

priporoča po znano nizkih cenah tvrdka

A. Divod-Mozetič

v Ljubljani,
Stari trg št. 21.

Modna trgovina ter salon za
damske klobuke.

Filijalka v Kranju, Glavni trg.

Zadružna tiskarna v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

Stari trg šte. 19

priporoča koverta s firmo, pismeni papir, ter vsa v to stroko spadajoča dela.

Ustanovljena l. 1831.

C. kr. priv. občna zavarovalnica

Ustanovljena l. 1831.

ASSICURAZIONI GENERALI V TRSTU.

Jamstveni zaklad nad **323 milijonov kron.**

Do sedaj izplačane škode nad **899 milijonov kron.**

Družba zavaruje:

Na življenje in za doto v vseh mogočih sestavah. Tekom leta 1906 zavarovalo se je pri tej družbi 16.847 oseb na življenje za kapital nad 140 milijonov kron.

Zoper požare, tatinski vlom, škode pri prevažanju, poškodbo zvonov in zrcalnih oken.

Sprejema tudi zavarovanja:

Zoper telesne nezgode in točo.

Pri tej družbi je zavarovan na življenje Njega svetost papež Pij X. in prevzvišeni knezoškof ljubljanski Anton Bonaventura; tudi vsa posestva Njega veličanstva cesarja avstrijskega.

Največja zavarovalnica avstro-ogrske države.

Glavni zastop v Ljubljani: Marijin trg, Sv. Petra cesta šte. 2, v lastni hiši.

Hranilnica in posojilnica v Kranju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Hranilne vloge se obrestujejo po

4 1/2 %

brez odbitka rentnega davka, katerega posojilnica plačuje sama.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, če je ud ali ne.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje pretrgalo.

Posojila na zemljišča po 5% ali s 5% in 1% amortizacije. Hranilnica sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizacije. Posojila na osebni kredit po 5 1/2%.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun.

Zavod ima svoj sedež v škofiji poleg farne cerkve.

Yzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19 ————— registrovana zadruga z omejenim poroštvom. ————— Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure **po 4 3/4 %** to je: daje za 200 kron 9 kron 50 vin. na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davek plača hranilnica sama.

Najsigurnejša prilika za štedenje!

Kanonik A. Kalan l. r., predsednik.

Kanonik J. Sušnik l. r., podpredsednik.